

HANS VERVOORT

ZONNIGE
PERIODEN

R O M A N

Hans Vervoort

Zonnige perioden

Roman

Copyright © 1994 Hans Vervoort

Omslagillustratie : 'Seaside Chairs' © 1990,
Nels Johnson Omslagontwerp: Nico Richter

ISBN 90 295 5153 4 / CIP

1

Peter was behoorlijk dik en nogal kaal toen de foto gemaakt werd. Hij lachte breed tegen de zon in, ogen toegeknepen.

Op de achterkant had hij geschreven: 'Heb net de dikste man ter wereld gezien (Ripley's museum in St. Augustine, Florida). Dat troost, maar ben eigenlijk op zoek naar Lilian. Weinig geluk.'

Op de achtergrond van de foto was een quasi Moors gebouw te zien met het opschrift 'Ripley's Believe It or Not' en er zat een Amerikaanse postzegel op de enveloppe.

Het vage datumstempel liet weten dat zijn leven intussen alweer twee weken gevorderd was. Net als het mijne trouwens.

We waren gewend geraakt elkaar elke zoveel jaar een foto te sturen, bij wijze van groet en om niet te schrikken als we elkaar weer eens zouden ontmoeten.

Intussen had ik hem, na de oversteek uit Indonesië, al vijfendertig jaar niet meer gezien.

Terwijl ik de rest van de kantoorpost doornam ging de telefoon. Automatisch greep ik een sigaret en zocht vergeefs naar mijn aansteker, terwijl de bel nog drie keer overging en daarna zweeg. Kankerstokjes, wanneer zou het lukken om daar eens van af te komen? Rokers zag je altijd bij het rinkelen van de telefoon linea recta naar hun pakje sigaretten lopen in plaats van naar de hoorn.

Voordeel was wel dat je alleen de belangrijke gesprekken overhield.

'Zit je je zonden te overdenken?'

De eindredactrice van *Culinair Magazine* was mijn kamer binnengekomen, de lipstick van de week was felrood en veel.

'Dan zag ik er wel wat vrolijker uit, Annette' zei ik. 'Had ik maar tijd voor de zonde.'

'Nou, ik hou het kort, we hebben meer redactiepagina's nodig, want er zijn weer te veel advertenties verkocht.'

Te veel advertenties verkocht, ze wist dat ze me daarmee op de kast kon krijgen, maar ik gaf geen krimp.

'Ik heb het net zitten uitrekenen, jullie kunnen er vier pagina's bij krijgen. Met kleur.'

Ik kon zien dat het meer was dan ze in gedachten had.

'Vier maar? Nou, ik hoop dat we het ermee redden.'

'Doe anders een toetje minder, dat zet alleen maar aan. De lezerswerving klaagt steen en been over de grote sterfte onder onze abonnees.'

'Ja het is al goed.'

Ze schommelde weg. De eindredactrice van *Culinair* hoefde niet alles zelf te proeven, maar Annette was geen opoffering te veel.

Ik keek op mijn horloge, bijna tien uur.

Ik zocht mijn stukken bij elkaar en nam de lift naar de vergaderzaal.

2

'Ik denk dat je je club bij elkaar moet roepen en duidelijk moet maken dat het zo niet kan' zei Max. 'Schaaf er een paar ton af. Vacatures? Geen vervanging. Reisjes? No way. Nieuwe auto? Rij er nog maar een jaartje in. Zoiets.'

'Hoor eens, we beknibbelen al een paar jaar op elke cent.'

Zijn slachtoffer sputterde wat hij kon, maar het viel niet te ontkennen dat de resultaten van zijn sector wat tegenvielen, de markt voor reisboeken was in elkaar geklapt bij de jongste teruggang van de economie.

'Ik begrijp het, maar er moet nog meer af en dat moet je je mensen duidelijk maken: sorry jongens, we moeten een tandje kleiner rijden, tien procent bezuinigen of anders moet de tent dicht. Heldere zaak, einde bericht.'

Reisinfo knikte met tegenzin en de vergadering ging verder.

'Agendapunt zes,' zei Max, 'samenwerkingsverband met Novum. Interessante club. Zij hebben geld, wij de know-how. Wat doen we ermee? Hans?'

Na al die jaren haatte ik het nog steeds om alle ogen op mij gericht te zien, maar het had me geleerd korte referaten te houden en dat werkte weer in mijn voordeel.

'Voor onze portfolio-situatie is een versterking in de passieve vrijetijdssector dus van belang,' eindigde ik vijf minuten later.

'Hans bedankt. Vragen? Opmerkingen? Nee? Dan gaan we op deze basis verder met Novum praten. Heren, tot over vier weken.'

Max was een fors gebouwde, traag bewegende man, die zich aangeleerd had om in korte zinnen te praten en snel te reageren. Dat maakte een verwarrende indruk op wie hem weinig meemaakte. Net zoals zijn minutieuze aandacht voor elk detail van onze over twaalf BV's verspreide boeken- en bladenuitgeverij.

Terwijl ik mijn presentatie-sheets bij elkaar raapte voelde ik hem naderen.

'Ik hoor dat je *Culinair* vier pagina's extra gegeven hebt. Geldboompje op je kamer?'

Elk dubbeltje dat ons verliet keek hij handenwringend na, elke stuiver die binnenkwam werd handenwrijvend door hem verwelkomt.

'Je weet hoe het is met die oud-Indischgasten zoals ik, Max. Vlak na de winter zijn ze mentaal en fysiek verzwakt en nemen ze soms vreemde beslissingen. Kasplantjes!'

'Ik weet niet of je het weet, maar het is al mei.'

'Net wat je zegt, Max, het lijkt wel alsof het elk jaar erger wordt.'

Hij keek me aan met zijn grote Boris Karloff-hoofd en bewoog zijn borstelige wenkbrauwen, de enige gymnastiek waar hij aan deed.

Tegen onzinredeneringen kon hij niet op, had ik al in het begin van ons werkverband gemerkt. Als ik geen trek had in zijn eeuwige bemoeizucht en ontevredenheid gooide ik hem een curvebal toe. Hij wist dat hij er niet op in had moeten gaan en dat hij nu een exit moest bedenken.

'Ik ben te goed voor deze wereld,' hoorde ik hem zeggen en hij bewoog zich naar de uitgang van de vergaderzaal.

Echt lopen deed Max niet, de verhouding tussen zijn enorme bovenlijf en kleine benen maakte dat onmogelijk. Mijn kantoorkamer lag aan de straatkant en als hij voorbijliep zag ik zijn bovenlijf bewegingloos langsglijden alsof hij op een karretje voorbijreed. Toen ik een keer naar het venster holde zag ik dat zijn benen razendsnelle stapjes maakten onder zijn tors. Al met al mocht ik Max wel.

3

De ansichtkaart van Peter en zijn zoektocht naar Lilian werkten na.

Die avond at ik koloyuk met rijst. Men snijdt het vlees in kleine stukjes, rolt die door een mengsel van bloem en ei en frituurt ze enkele minuten. Daaroverheen een bewerkelijke zoetzure saus en rijst eronder.

Lang, lang geleden kwam er in Soerabaja 's avonds in het donker geregeld een mannetje langs om het te maken. Je hoorde hem in de verte al het herkenningsteken slaan op zijn houten gong en eenmaal aangeropen zette hij zijn draagstel neer en maakte bij het licht van een olielampje zijn gerecht. Kolobak heette het daar en ik had het jaren later in Chinese restaurants weer herontdekt als koloyuk. Was het nu Indonesisch of Chinees? En was kolobak qua vlees toch weer iets anders dan koloyuk?

Ik was te lui om dat te achterhalen, maar soms kreeg ik de behoefte aan Toen Vroeger en de benodigde ingrediënten had ik in pak en blik altijd bij de hand.

Toen ik eindelijk zat klonk het geklepper van het poezeluis en even later schurkte Poe haar bovenlijf tegen mijn been en liet haar hongerklaag horen. Ook zij hield van Indisch.

Na het afwassen en de koffie liep ik de stapel op de leestafel door en vond al snel de *Moesson*, het heimweeblad voor oud-Indischgasten en daarin de 'Wie wat waar wanneer?' advertentierubriek.

'Curator van onbeheerde nalatenschap vraagt dringend informatie-hoe gering ook-omtrent werkkring, eventueel huwelijk of afstammelingen van **Jan Hendrik Zwijs**, handelaar, geb. 13.1.1900 Zutphen, 1974 vertrokken naar Ned.-Indië en overleden 26-5-45 in Ambarawa (kamp 7, kampnr 28395). Inl. aan H. Riemers, Groenekansweg 96, 3737 AI Groenekan.'

'Wie kan mij inlichtingen geven of weet het huidige adres van **Donnie Felix** (meisjesnaam) v.d. Chr. School te Malang en **Geo Tessers** v.d. vliegersopl. MLD Morokambangan. Waar zitten jullie? React. aan Jaap Hoyer, P.O. Box 625, Nerang 4211, Qld. Australia.'

'Who knows the whereabouts of mr. **Chris Dassen** with whom I spent my school years in SMP GIKI in Bogor. Please contact or write to Doddy Hendarna at 963 Kincaid Crt.; Ottawa, Ontario-Canada K1V 6N6.'

'Wie herinnert zich **Ernest van der Eerden** uit de kampen Kesilir en Tjimahi? Reacties: tel. 020-64 20888.'

Elke maand een pagina 'Opsporing verzocht'. In Nederlands-Indië waren overplaatsingen normaal, en wie met verlof naar Nederland ging was bij terugkeer ook z'n vrienden kwijt.

De oorlog, de bersiap-tijd en de soevereiniteitsoverdracht klutste de groep geheel uit elkaar. Een deel overleefde de oorlog niet, en daarna bleef een deel in Indonesië hangen, een deel vertrok naar Nederland, een deel ging naar Nieuw-Guinea totdat men daar ook weg moest. En een deel vertrok naar nieuwe oorden, Californië, Florida, Australië, Nieuw-Zeeland, Canada, Hawaii.

En na veertig jaar was men nog steeds op zoek naar elkaar.

Waar is mijn broer gebleven? Wie weet hoe mijn vader overleed in het kamp?

Wat is er geworden van mijn jeugdvriend Hanny Zina, zijn vader was arts in Soerabaja en we mochten mee toen hij in de kampong pestpatiënten bezocht?

In mijn bezit is het dagboek van Truus Gedeker, willen haar nabestaanden zich melden?

Pijn en verlangen.

Ik las deze advertenties elke maand. Achter elke advertentie stak een verhaal en iemand zou ooit de moeite moeten nemen om ze op te schrijven.

Als ik niet zo stuurs was en zo weinig tijd had, zou ik het zelf doen.

Nog tien, twintig jaar en deze stemmen zouden verstommen.

In dit aprilnummer stond:

'Wie kan mij iets vertellen over Lilian Mackay, mijn klasgenote op de Gentengkali HBS 1953-55, Soerabaja en in 1956 in Almelo. Daarna uit het oog verloren, vermoedelijk is zij geëmigreerd (Florida?). Bericht aan Peggy Meetman, Coornhertstraat 6 Almelo.'

4

'Sorry dat ik te laat ben, Peggy.'

'Geeft toch niets, Hans. Wat ben jij groot geworden, zeg!'

'Maar alleen meer van hetzelfde, hoor.'

Ze lachte nerveus en ging mij voor naar de woonruimte.

'Ga zitten, ga zitten. Even tante roepen.'

Ze repte zich weg en ik maakte kennis met de ruimte.

Hier had een misrekening plaatsgehad.

De kleine woonkamer bestond uit een eet- en een zitgedeelte waarbij de architect een zuinige bemeubeling voor ogen gestaan moest hebben.

Peggy had dat anders ingevuld.

In het eetgedeelte liet een enorm eikehouten wandmeubel ternauwernood ruimte aan een minstens zo arrogante kloostertafel met zware eetstoelen.

En in de zitalkoof aan de raamkant stonden vier norske leren fauteuils twee aan twee tegenover elkaar, met net genoeg ruimte ertussen voor een dartel maar bang theetafeltje.

Wat er aan licht binnenkwam door de dikke vitrage werd opgeslokt door het zwarte leer.

Hier moest een continu gevecht tegen de depressie geleverd worden.

'Dit is tante, Hans. En dit is Hans Westerlo.'

Ik schudde een kwiek Indisch vrouwtje de hand, kleiner nog dan Peggy, die nauwelijks de één meter vijftig zou halen.

'Heb je al gegeten?'

De klassieke vraag, maar het was drie uur in de middag en ik kon dus nog in alle toonaarden roepen dat ik echt absoluut betoel betoel echt eerlijk waar onderweg had gegeten.

'Maar een kopje thee, als u dat heeft?'

Ze spoedde zich meteen weg en Peggy en ik zonken tegenover elkaar diep weg in de fauteuils.

Ze was weinig veranderd in al die jaren. Op school zat ze in de bank voor me, een tenger meisje met een hoge rug en dikke brillenglazen. De beste van de klas, maar licht mismakt. Daar werd je op Indische scholen niet mee geplaagd, want iedereen had wel wat of had iets kunnen hebben of kon het morgen krijgen. Het besef dat het lot je op elk moment vreemde poetsen kon bakken werd alom begrepen, ook op scholen. Maar hoe goedmoedig men ook oordeelde over afwijkingen, een voordeel was het niet.

Tenger was ze nog steeds, de bril nog wat dikker en het haar grijs en kort afgeknipt.

'Je woont hier mooi,' zei ik.

'Ja, vind je? Tante en ik zijn wat kleiner gaan wonen, sinds ik afgelegd ben bij de Postbank. De meubels zijn een beetje te groot.'

'Werkte je bij de Postbank?'

'Mijn hele leven. Na de repatriëring uit Indonesië zijn we hier terechtgekomen, in Almelo. Mijn vader kwam hier niet goed meer aan werk, hij heeft een tijdlang in de fabriek gestaan, maar kreeg trombose.'

'Was hij niet administrateur van een suikerfabriek?' Ergens diep uit mijn geheugen was deze informatie opgedoken.

'Ja, dat je dat nog weet! Maar hier zaten ze niet op hem te wachten. Gelukkig kreeg ik na de HBS een goede baan bij de Postgiro. Ze zijn nu allebei dood, vader en moeder. Alleen tante is er nog. Zij zorgt voor mij en ik voor haar.'

Ze keek me licht verlegen aan door haar dikke glazen, de handen gevouwen in haar magere schoot en mijn hart ging naar haar uit. Het pienterste meisje van de klas, ze had de universiteit moeiteloos kunnen halen en briljante studies kunnen verrichten.

Maar dat had een on-Indisch egoïsme gevergd en een assertiviteit die niet bij de cultuur hoort. Zorgen voor je ouders, braaf zwoegen in een administratieve baan, afgelegd worden bij bezuinigingen en met te grote meubels in een kleine flat toch tevreden zijn, dat was meer de stijl van Indische mensen.

'Je houdt toch wel van ondé-ondé?'

Tante kwam eraan, wankelend onder een blad met een theepot, theeglazen en een assortiment 'even snoepen'.

Klepon, ondé-ondé en nooit gedacht maar toch gekregen: zwarte kleefrijst met een mierzoete saus van Javaanse suiker en kokos.

'Tante, dit is de hemel op aarde,' zei ik en lachend trok ze zich terug.

Het was tien uur in de avond toen ik vertrok, een paar kilo zwaarder na de nasi kuning die tante als avondmaal had bereid.

Maar ik was niet veel wijzer geworden.

'Lilian was toch niet jouw vriendin?' vroeg Peggy toen we eindelijk aan het onderwerp toekwamen. 'Ze was toch het meisje van Peter? Peter van Eerden?'

'Daarom ben ik hier', en ik liet haar Peters ansichtkaart zien.

'Ach, Peter is op zoek naar haar. Wat enig, na al die jaren.'

Het bleek dat haar oproep in *Moesson* nog weinig resultaat had gehad. Een brief uit Florida met de mededeling dat Lilian daar in het hotelwezen beland was, maar geen idee waar en hoe.

En twee brieven van oud-vriendinnen die graag weer contact met haar zouden willen opnemen.

'Ik heb hier met haar het laatste schooljaar gedaan. O, wat was ze treurig en alleen, ze logeerde bij een oom en tante. Daarna heeft ze nog een jaar met mij bij de Postgiro gewerkt. En toen is ze geëmigreerd, na een brief van haar vader.

Ze heeft nog een paar keer een briefkaart gestuurd uit Florida, maar dat is dertig jaar geleden en ik heb ze niet meer, na de verhuizing.'

Toen ik vertrok, tante hartelijk bedankt en een plastic zakje gebakken long mee voor onderweg, sprak Peggy me bij de deur nog toe.

'Lilian had het wel eens over jou, Hans. Dat ze zoveel aan jou had in die laatste dagen in Soerabaja. En dat je zo je best deed om Peter te helpen terwijl je misschien zelf verliefd op haar was.'

Die meiden waren zo dom nog niet.

Ik gaf niets toe, kuste haar op beide wangen en reed nadenkend terug naar Amsterdam.

Alle wegen wezen naar Florida, maar zelfs als Peggy de Gouden Tip zou krijgen, wist ik nog niet hoe ik Lilians adres aan Peter kon doorgeven.

Zijn bedrijf zou het niet weten, ik herinnerde me het krantebericht dat drs. P. van Eerden afgetreden was als voorzitter van de Raad van Bestuur van NV Betonco.

Wegens verschil van mening over het te voeren beleid, de bekende oprot-formule.

De aandelenkoers zakte een paar punten, maar herstelde zich na enkele dagen, de Raad van Commissarissen kon opgelucht ademhalen.

Ik had toen de moeite genomen zijn privé-adres op te zoeken in het VIP-bestand van ons redactioneel archief, en hem een opmonterend kaartje gestuurd.

Het was nu zaterdag, wie weet had zijn vrouw nog geen theevisite-afspraken op de zondag. En Wassenaar was mooi in mei, had ik wel eens gehoord.

Waar bos en Wassenaar samenvielen vond ik zonder veel moeite de oprijlaan van het huis.

Een volwassen smeedi jzeren tuinhek met daarin de letters 'De Mol van Otterloo' en twee pilaren met leeuwjes erop.

Otterloo, waar zou dat liggen en zou ik er ooit nog komen?

Mol en leeuwen, dat klopte toch niet? Anderzijds, twee mollen op je pilaren bij de ingang is geen gezicht.

Dit soort zinloze hersenspinsels maakten een groot deel van mijn gedachtenwereld uit en vaak merkte ik dat dat ook voor anderen gold.

Ik had wel eens bedacht dat het daarom mensen ook zoveel moeite kost met elkaar in contact te komen, iedereen zit de helft van z'n tijd onzingedachten uit te bannen en moet knokken om bij de les te blijven.

Hoe intelligenter je bent hoe eerder je op school leert je hersens te laten afdwalen als de onderwijzer iets voor de tweede keer uitlegt aan de tragere kinderen. Hoe intelligenter hoe slechter het concentratievermogen, wie weet was het waar.

Nog een geluk dat ik niet hoogbegaafd was.

Ik parkeerde mijn trouwe Volvo naast een al even oude maar goed onderhouden Mercedes. Sigaretten bij hand? Mondhoeken omhoog? Gulp dicht? Dan kon me in principe niets meer gebeuren.

Even repeteren wat ik wist uit de spaarzame ansichten van Peter. Zij heette Christine, ze waren al lang getrouwd en hadden geen kinderen.

Ze had me al horen aankomen en kwam me tegemoet: 'Meneer Westerlo?'

Even later zaten we aan de thee op het terras en keken uit op de achtertuin.

Rhododendrons in volle bloei, en een rijke schakering van rozen, die na een week van meizon de knoppen opengegooid hadden: het is zomer, wij voelen het aan ons water. Dat zou ze nog wel opbreken.

'Peter heeft u wel eens genoemd als hij vertelde over zijn jeugd.'

'Ja, we zijn veel met elkaar opgetrokken op de HBS.'

'Dat moet een rare tijd geweest zijn, zo vlak na de soevereiniteitsoverdracht.'

Voorzichtige conversatie.

Terwijl in mijn hoofd de dia-serie razendsnel beelden afdraaide (de school met het sportveld, de stille hitte in het middaguur, het hoge lachen van de baboes in de bijgebouwen, de gebarsten pingpongtafel in de tuin) vertelde ik haar dat het erg meeviel, het leven ging gewoon door toen Nederlands-Indië Indonesië werd.

'Bent u er wel eens geweest?'

'Nee, Peter wilde er nooit heen. Mijn familie had er wel veel banden.'

'De Mol van Otterloo is een bekende naam. Zaten ze niet in plantages op Midden-Java? Van de tabak in de suiker? Van de koffie in de thee?'

Van de wal in de sloot hield ik nog net binnen.

Ze glimlachte beleefd.

'Er is een misverstand. Deze villa is ooit van de Mollen geweest, maar mijn meisjesnaam is Kol.'

Ik stond voor niets.

'Kol, Kol. Er was eind vorige eeuw een sociaal-voelend kamerlid Kol die een reis door Indië maakte.'

Vaag stond me bij dat hij later in problemen kwam omdat hij aandelen in een plantage had genomen, maar het leek me niet iets om hier op tafel te leggen.

'Ik heb geen idee', zei ze.

Peter had met haar geboft, als ik mijn instinct mocht geloven.

Een open en eerlijk Hollands gezicht met nadenkende grijsblauwe ogen, en een makkelijk lachende mond. Blond halflang haar dat weinig kapper nodig had.

Ze was tamelijk lang, maar niet dun of dik, ze had precies wat nodig was.

Ze deed me denken aan meisjesstudentes uit de nadagen van het studentencorps in de jaren zestig: fris en vrolijk, competent en adequaat, en vooral een goede kameraad. Seks moest uit een leerboekje van de NVSH komen, dat wel.

'Jullie zijn al heel lang getrouwd?' zei ik, op zoek naar een manier om op 'je' terecht te komen.

'Zesentwintig jaar, dit jaar. Dat is lang, als je erover nadenkt. Ik was drieëntwintig toen we trouwden, Peter zesentwintig. Hij heeft me wel eens verteld dat jullie op school verliefd waren op hetzelfde meisje.'

'Ja, dat is waar.'

Zou Peter er bij verteld hebben dat ik geen schijn van kans had? Ik was slimmer maar hij durfde, en als het ertoe deed won hij altijd.

We keken elkaar aan, deze conversatie was niet vrijblijvend bedoeld en wie deed de eerste zet?

'Peter is een half jaar geleden gaan reizen,' zei ze.

'Ik heb gelezen dat hij ontslag nam,' hielp ik.

'Ja, dat zat er al een tijdje in. En nog bedankt voor je kaartje, Peter moest er erg om lachen. Maar het was te voorzien. Mijn vader was de oprichter van Betonco en toen hij met pensioen ging moest en zou hij Peter als opvolger hebben.

Peter heeft lang gearzeld want hij zat prima bij IBM. Maar ze hadden natuurlijk in al die jaren vaak over het bedrijf gepraat, mijn vader heeft geen ander onderwerp. Het klikte, ze zaten op één lijn, en mijn vader zou zich niet met het beleid bemoeien. Het is nog lang goed gegaan, vijf jaar. Maar toen Peter in Duitsland een nieuwe fabriek wilde starten kwam hij in problemen. Mijn vader vond het onzin, te riskant en hij was wel president-commissaris. Dus toen was Peter snel vertrokken.'

Het was een lang verhaal in het kort. Ze had het al vaak moeten uitleggen.

'Jammer/ zei ik, 'dat dat toch elke keer weer gebeurt. De oprichter die het bedrijf niet los kan laten.'

Ze keek naar de plantenzie. Er was een wolk voor de zon geschoven en de planten trokken de blaadjes wat aan, de tuin werd alert op regen.

Ze schonk me een nieuwe kop thee in en ik keek naar de melkwitte huid van haar armen. Zomertennis was nog niet begonnen.

'En toen is hij gaan reizen?' probeerde ik.

Ze keek me schattend aan en besloot open kaart te spelen.

'Peters moeder overleed een paar weken nadat hij bij Betonco weg was. Dat gaf hem een klap, en ik heb dat nooit begrepen omdat ze geen sterke band hadden. Peter was een nogal nonchalante zoon, die liet zijn moeder graag aan mij over. Na haar dood heeft hij haar papieren opgeruimd en toen wilde hij ineens terug naar Indonesië. En hij was vertrokken voordat ik begreep dat het ernst was.'

'Heeft hij nog gebeld of geschreven?'

'Af en toe een briefkaart, soms een brief per fax. Hij is op zoek naar wat oude vrienden uit Indonesië, dat is het enige wat ik weet. Hij is daar ook geweest, Soe-rabaja, Bandung. Daarna naar Hawaii en Californië. En deze week kreeg ik een kaart uit Florida, St. Augustine.'

Ze roerde in haar lege theekopje.

'U bent een oude schoolvriend en u weet dus dat Peter nooit veel zei. Je moest altijd alles uit hem trekken. Maar dit gaat wel ver. Het is zacht gezegd niet leuk om hier te zitten en niets te weten. Af en toe een briefje en tegen de tijd dat je het ontvangt is hij alweer verder getrokken. Hij is intussen een half jaar weg.'

Ik knikte meelevend en ze wilde nu iets terug.

'Heeft u enig idee wat hij aan het doen is?'

Het was haar hamvraag, maar ik zat met een probleem: een vriend verraad je nooit.

Wegduiken was de enige oplossing.

'Ik begreep uit zijn kaartje dat hij op zoek is naar oude bekenden. Daarom heb ik gebeld, want misschien kan ik hem aan adressen helpen.'

Ik realiseerde me dat het een vaag verhaal was, waarom zou ik na al die jaren naar Wassenaar rijden voor deze boodschap?

'Een Indische jeugd raak je nooit kwijt,' voegde ik eraan toe. 'Elke zoveel jaar is er een reünie van onze HBS en daar ga ik altijd weer heen.'

'Ja, maar hij juist nooit. Hij heeft altijd verteld dat hij niets had met die club. Hij vond het maar sentimenteel gedoe.'

'Dat is nou juist zo jammer. Hij is op pad gegaan zonder te bedenken dat er heel wat kennis in die reünieclub zit. Daarom kwam ik even langs.'

Gelukkig had ik het verhaal nu rond.

We praatten nog een tijdje over scholen en jeugd en hoeveel invloed dat had op je leven, maar het was in blessuretijd, het was duidelijk dat we elkaar niet verder konden helpen.

Ze liep met me mee naar de auto, maar toen ik haar de hand schudde en bedankte voor de thee, had ze nog een afscheidsschot: 'Heeft hij helemaal geen namen genoemd op die ansichtkaart? Een jeugdvriend? Een eh jeugdvriendin?'

Liegen was mij altijd slecht afgegaan, maar ik had een afleidingsmanoeuvre.

'Ik bedenk ineens, maakt hij gebruik van creditcards?'

'Ja, ik denk het wel. Als we samen op reis gingen in elk geval wel.'

'Als u de afrekeningen opvraagt kunt u zien in welke hotels hij heeft overnacht.'

Dat geeft misschien een spoor te zien en met een beetje geluk kunnen we achterhalen waar zijn volgende reservering is.'

Het vrolijkte haar op dat ze iets kon doen.

'Ik zal mijn vader eraan zetten. Het zal nog wel via de zaak lopen. Of via ons belastingmannetje. Misschien kunnen ze de creditcard tijdelijk blokkeren, dan móet hij wel bellen. Ik ben het langzamerhand zó beu om eindeloos te wachten.'

Het is, het is vernederend. Ik kan het me best voorstellen dat hij even alleen wil zijn en weg uit Nederland. Hij heeft een moeilijke tijd gehad. Maar dat hij elk contact ontwijkt, dat is niet te verdragen.'

Ze draaide zich abrupt om en liep naar het huis terug. Ik keek haar na en hoorde het geluid van een snik. Maar misschien was ze verkouden, had ze een graatje in haar keel, hooikoorts.

Ik aarzelde even, maar besloot schijterig dat het niet op prijs gesteld zou worden als ik haar ging troosten.

Even later reed ik licht schuld bewust weer naar Amsterdam, verdomde Peter met zijn post-midlife crisis.

6

Thuisgekomen begon ik te graven in oude koffers en na een uur had ik het fotoboek opgediept waarin mijn jeugd lag opgeslagen.

Het kwam uit Port Said, gekocht bij het beroemde warenhuis Simon Artzt. Het had een rood lederen omslag met geïmpregneerde afbeeldingen van kamelelen en bevatte de kunstfoto's die ik maakte met de Agfa-box die ik van mijn ouders had losgezeurd op de Johan van Oldebarnevelt, tijdens de repatriëringsreis naar Holland. Foto's van het dektennis en het piepkleine zwembadje, gevolgd door studies van Hollandse molens en wolkenpartijen.

Ooit wist ik alles van brandpuntsafstand en beeldpuntsafstand, sluitersnelheid, diafragma, gevoeligheidsgraden van filmpjes en fotopapier (chamoix, zacht, hard). Om vervolgens tot de ontdekking te komen dat je met een box weinig te kiezen had.

Sluitersnelheid 1/30 seconde, diafragma gefixeerd, afstand drie meter of oneindig, wil de kunstenaar een jaar of vijf verder sparen van zijn zakgeld?

De treurnis van die beperkte tijden sloeg me even om het hart, maar ik wist nog dat ik - geheel tegen de chronologie in - aan het eind van het boek wat foto's had geplakt uit Soerabaja. Door leraren genomen snapshots van schooluitjes en festiviteiten.

En daar was ze, Lilian, vereeuwigd op een gekarteld en piepklein fotootje.

Ze zat op een grote steen, haar hartsvriendin Els Kalis naast haar, en ze lachte tegen de camera.

Ik herinnerde me de gelegenheid, een schoolexcursie naar Madoera, waar Peter en Lilian onafscheidelijk naast elkaar fietsten en ik daar twee rijen achter, vol verlangen en verdriet.

Op het fotootje was Els mooier, een Hollandse schone met witblond haar en een koele uitstraling.

Maar ik had alleen oog voor Lilian.

Een deel van onze jeugd hadden we samen doorgebracht in Makassar. Ik was acht en zij was acht en onze ouders woonden - na de oorlog was de ruimte krap - in één woning met nog twee andere gezinnen, 's Ochtends werden we in een legerjeep naar de lagere school gebracht en aan het eind van de ochtend liepen we naar huis, knikkerden onderweg, zochten naar de asemvruchten die uit de bomen gevallen waren, kochten een verboden ijsje als we geld hadden. Es Lilin, we noemden het Es Lily.

's Middags als de volwassenen sliepen speelden we in de achtertuin in een achtergelaten kapotte auto, de hitte van het metaal kon ik in mijn herinnering nog ruiken. Broembroem, we reisden wat af.

Op een dag werd ze op het grasveldje aan de overkant van onze straat gestoken door een bij. Dat kon dodelijk zijn, hadden we gehoord, en huilend holden we naar huis, terwijl ik al rennend haar bovenarm stevig omklemde om te voorkomen dat het gif zich door haar lichaam zou verspreiden.

Na een jaar werd mijn vader overgeplaatst, je wist als kind al dat niets lang duurt en dat afscheid erbij hoort.

Een verlof in Nederland en na enkele omzwervingen Soerabaja als standplaats.

'Hé Makassar,' zei het Indische meisje op de HBS.

Ze was groter gegroeid maar tenger gebleven. Grote ogen in een beweeglijk hoofd, een brede lach. Lang haar, lange benen, en haar blouse boven de korte broek bescheiden maar aanminnig gevuld. Mijn jongenshart stond stil.

'Hé Lily,' zei ik.

'Lilian,' verbeterde ze, 'hoe gaat het met je moeder?'

Ze reed die eerste dag na schooltijd mee naar ons huis en we vatten de oude vriendschap weer op, in aangepaste vorm. Lilian zat voor in de klas, en ik een paar banken achter haar.

Tijdens de les voelde ik hoe de belangstelling van de jongens naar haar uitging.

In de pauzes liepen de meisjes in duo's of trio's giechelend en samenzweerderig rond, de jongens voetbalden wat, gooiden elkaar om en keken intussen steeds naar het meisje van hun voorkeur. Dat ik Lilian kende en gewoon met haar kon praten, maakte mij tot een man van de wereld.

Ik was op mijn hoede geraakt tijdens de overplaatsingen. Blanke witharige jongens hadden het niet zo makkelijk op scholen waar de meerderheid bestond uit Indische leerlingen, die altijd behendiger en sneller waren en hun eigen geheimtaal hadden. Elke volgende school betekende een nieuw gevecht om acceptatie, terwijl er ook tegelijk altijd achterstanden in te halen waren. Je had het eind van de vorige klas gemist of het begin van dit schooljaar, de leerboeken waren altijd anders en de leraren ongeduldig.

Ik was gewend geraakt de kat uit de boom te kijken, introvert, geen veroveraar.

Maar wel een opportunist.

Na een half jaar had ik altijd en overal wel een paar hechte vrienden, ook op deze zoveelste school. Peter was er één van, een sportieve blonde jongen. Hij was niet erg spraakzaam of vlot, maar had een natuurlijk zelfvertrouwen waardoor in elk gezelschap altijd even gekeken werd: wat vindt Peter ervan? Misschien kwam het door de licht geamuseerde blik in zijn kleine blauwe ogen, misschien door zijn status als atletiekkampioen van de school. Dat hij ook graag en veel las was de basis van onze vriendschap.

Het komende jaarlijkse schoolbal leidde tot het plan om te leren dansen. Lilian bood aan om me wegwijs te maken en ik nam Peter mee.

In Lilians huis, op de tonen van de opwindgram-mofoon, zag ik het voor mijn ogen gebeuren. Slow-quick-quick-slow, met grote onhandige passen leidde Peter haar over de vloer en hij kon het zo gek niet maken of Lilian zweefde mee in zijn sterke armen.

Niemand kon het helpen, en ik kon het achteraf ook niemand kwalijk nemen, behalve mezelf.

Maar na die middag was ik 'best man' en waren zij bijna onafscheidelijk, 's Ochtends reden ze samen naar school en 's middags samen weg en alhoewel Peter veel tijd bleef overhouden voor het vriendenclubje had hij er toch een rol bij gekregen. In de vriendenkring werd daar nooit over gepraat, vreemd genoeg, we wisten het maar het was geen onderwerp. Peter schepte er niet over op, wij vroegen er niet naar.

En ik droeg mijn jongensverliefdheid en het zinloos verlangen in stilte.

Zesendertig jaar na dato zat Lilian nog net zo op de foto als ze toen was, vrouw van zestien, alles te verwachten en in afwachting van vele mooie jaren.

Ze droeg een witte blouse en korte broek en ik zag nu pas, met vertedering, dat haar benen nog weinig vorm hadden, rechttoe rechtaan.

Lilian, waar was ze gebleven?

7

Maandag aan het eind van de middag belde Peggy Meetman me op.

Ze had lang nodig om zich te excuseren voor het bellen tijdens werkuren, bij de Postbank werden inkomende privé-telefoontjes niet op prijs gesteld, begreep ik.

'Peggy, gestoord worden dat is juist mijn werk.'

Ze had een adres doorgekregen van een motel waar Lilian bedrijfsleider was. In Sarasota, Florida, dus dat zou wel kunnen kloppen.

Ik nam een besluit en reserveerde een audiëntie.

'Max, ik moet nu direct een paar weken weg,' zei ik.

'Dat kan niet, ik heb je nodig bij het gesprek met Novum.'

'Onzin.'

Hier moest hij even over nadenken.

'Je hebt gelijk, ik kan het ook alleen. Maar misschien kan je dan beter helemaal vertrekken, als ik je toch niet nodig heb.'

'Als je een jonge, goedkope directeur hebt om mijn vijf bladen te beheren, zou je het kunnen proberen.'

Hij keek nu op van zijn Planperfect-overzicht, ontvouwde zijn bovenlijf tot volle lengte en keek mij aan met zijn Karloff-hoofd.

'Heb je weer problemen met een dame?' vroeg hij, haalde met langzaam gebaar een pakje Gauloise te voorschijn en stak de kankerstok op.

Twee jaar geleden had ik een keer een onbelangrijke vergadering gemist om moeder Poe weg te brengen naar Schiphol. Dat had hij me nooit vergeven en elke keer kwam het weer terug: Hans is onbetrouwbaar, ruzie met een vrouwtje en hij mist een vergadering.

'Wil je het echt weten?' vroeg ik.

Ook hier moest hij even over nadenken. Enerzijds wilde hij afstand houden, anderzijds was hij toch buitengewoon nieuwsgierig. Het was na werktijd, en een beetje intermenselijk contact kon geen kwaad.

'Pilsje?' vroeg hij en begaf zich naar de kleine ijskast in de hoek van de kamer.

Vele uren later spraken we met langzame tong af dat ik drie weken vakantie zou nemen, maar telefonisch en per fax bereikbaar zou zijn.

8

De volgende ochtend belde Max humeurig op.

'Ik zit hier nu met een probleem van jou waar ik echt geen trek in heb. Kun je even langskomen?'

Zelden had ik zo'n korte vakantie gehad.

Een half uur later deed ik zijn deur open. Hij zat knorrig rechtop achter zijn bureau en legde zijn wijsvinger waarschuwend aan de mond. Met een hoofdknik wees hij naar de vergadertafel. Daar zat een vrouw te slapen, hoofd op de armen op het tafelblad.

Ik hoefde geen stap dichterbij te doen om te zien dat het Tanja was.

Heel voorzichtig schoof Max zijn stoel naar achteren en hij deed een bewonderenswaardige poging om op zijn tenen te lopen.

Ik meende wat middenvoetsbeentjes te horen knakken.

Eenmaal buiten zijn heiligdom, deur voorzichtig achter zich gesloten, wenkte hij zijn secretaresse weg en begon ouderwets te briesen.

'Wat is dit nu weer? Wat moet ik hier nou mee?'

'Geen idee Max, wat heb je met haar uitgespookt? Je weet toch dat je heel voorzichtig moet zijn, iemand met jouw postuur.'

Hij keek me verontwaardigd aan.

'Ik heb haar niet aangeraakt! Ik zou niet... Onzin! Hoe kom je erbij?'

'O.k., O.k.'

Max' verlegenheid bij vrouwen was legendarisch en stond in schril contrast met zijn normale overheersende optreden. Nooit zou hij begrijpen dat juist deze zwakheid hem menselijk maakte en warmte opwekte bij wie hem bezig zag.

Als hij het wist zou hij het haten.

Ik buitte mijn tijdelijke voordeel uit: 'Waarom ligt Tanja te slapen in jouw kamer?'

'Jij was weer niet op je plek, dus kwam ze bij mij terecht. Ik ga even de deur uit om jou te bellen, ik kom terug en ze ligt te slapen! Ik krijg zo een papier-boer op bezoek, dus wil je even je best doen om haar weg te krijgen?'

En wil je zorgen dat het niet meer voorkomt? Dit kan echt niet.'

Hij begon zich alweer aardig te herstellen.

Even speelde ik met de gedachte om rechtsomkeert te maken en hem het probleem te laten, maar Tanja was duidelijk mijn verantwoordelijkheid.

Voorzichtige duwtjes aan haar schouder bracht een minimaal bewustzijn teweeg.

Ze tilde haar hoofd op en focuste haar ogen net genoeg om mij te herkennen.

'Ach Hans, hoe gaat het. Ik heb veertig uur in de trein gezeten. Even slapen hoor.'

'Nee!' riepen Max en ik tegelijk. Ik pakte de weekendtas die naast haar stond, we sjorden haar overeind, de gang door, de lift in en naar buiten.

Snel haalde ik mijn auto en toen ik hem voorreed zag ik Max doodongelukkig staan. Hij keek star voor zich uit terwijl hij Tanja aan zijn borst klemde. Zo te zien was ze alweer in diepe slaap. Uit de ramen van het kantoorpand keken nieuwsgierige gezichten toe.

Max tilde haar moeiteloos in de passagiersstoel, maakte de veiligheidsgordel vast en siste: 'Nooit meer.'

'Weet je dat je een beetje op Boris Karloff lijkt als je zo met lichamen loopt te sjouwen?'

Als blikken konden doden zou hem dat nu gelukt zijn.

Terwijl ik wegreed zag ik hem in mijn spiegel zijn das rechttrekken en-ongetwijfeld knorrig-omkijken naar de kantoorammen. Voorlopig kon hij qua sympathie weer een paar jaar mee, onze kleine Reus van Rotterdam. En nooit zou hij dat begrijpen.

Het viel nog niet mee om Tanja weer even wakker te krijgen voor de tien meter naar mijn slaapkamer. 'Poeder!' zei ze verbaasd in haar halfslaap toen de witte poes even nieuwsgierig kwam kijken en miauwend tussen mijn lopende benen rondscharrelde. Ik deponeerde haar op het dubbelbed, trok haar gympen uit en ze viel onmiddellijk weer in slaap.

Haar gezicht was magerder dan ik me herinnerde, maar ze was mooier dan ooit met haar wilde zwarte haar, hoge voorhoofd, rechte smalle neus, volle lippen en sterke brede kin.

Ik stond een tijd naar haar te kijken met gemengde gevoelens. Maar de echte pijn was voorbij.

Drie jaar geleden was ze zonder veel omhaal in mijn leven gekomen.

Ik hield niet van feesten en partijen en ging er alleen met grote tegenzin heen.

Maar dan bleef ik ook altijd tot het eind, licht aangeschoten en doorgerookt, hopend dat het ooit leuk zou worden.

Op een keer bleef bij het opruimen van de flessen en glazen Tanja over. Ik zou haar thuisbrengen maar ze bleek even geen thuis te hebben. Ze had een ingewikkeld verhaal over ruzie met een vriendin die een verdieping met haar zou delen maar op het laatste moment een vriend in huis haalde.

Weet jij een betaalbaar hotel? Nou nee, niet om drie uur in de nacht.

Beleefdheidshalve bood ik haar mijn zelden gebruikte logeerbed aan, no strings attached voegde ik er sullig aan toe. SM is ook mijn stijl niet antwoordde ze en lachte een hoge klare lach.

Nog hersens en humor óók. Ik keek van opzij naar haar, god wat een mooie jonge meid, niks voor een man van tegen de vijftig.

In de anderhalf jaar die erop volgden bleef het voor mij de vraag wat ze in vredesnaam in mij zag, maar ik genoot diep van haar en stelde die vraag veiligheidshalve nooit.

Er waren twee Tanja's. De energieke levensgenieter was dominant en in die anderhalf jaar breidde mijn kennissenkring in allerlei etablissementen zich snel uit. Ze was fotomodel, maar buitengewoon ongeduldig en ik kreeg menig telefoontje van een woedende fotograaf, als zij weer eens halverwege een sessie met een 'aju paraplu' vertrokken was.

'Geef mij die zeurpiet maar', en ze nam de hoorn van me over en legde hem helder uit wat hij kon doen met zichzelf.

'Waarom doe je dat?' vroeg ik wel eens. 'Straks wil niemand meer met je werken.'

'Nooit iets van gemerkt, die etters moet je juist stevig aanpakken. En geef toe, ben ik niet de mooiste van het land? Op de koningin na, natuurlijk.'

'Wat ik zie is niet onaardig,' zei ik dan aarzelend, 'de rest kan ik niet goed beoordelen in al die kleren.'

'Wat doe je dan ook in al die kleren, man?'

De andere Tanja droeg haar zwarte haar als een gordijn voor haar ogen en zat op de bank verdrietig te zijn als ik 's avonds thuiskwam, een fles rode wijn op het tafeltje, en Billie Holiday uit de geluidsbox.

Meer dan 'laat me maar' zei ze nooit, en ik schimde op zo'n avond langs haar heen.

Als ik naar bed ging lichtte ik het haargordijn op, kuste haar op het voorhoofd, nam haar bij de hand en leidde haar naar de slaapkamer.

'Mag ik mijn been om je heen?' vroeg ze een keer en sindsdien arrangeerde ik het zelf en ze zuchtte dan een diepe zucht en we sliepen verstrengeld in. Eén keer waren we aan het vrijen geraakt op zo'n avond en ik herkende haar niet meer, zo hevig en wanhopig klemde ze zich aan me vast. 'Ach lieverdje, ach lieverdje', meer kon ik niet doen dan haar dicht tegen me aan houden en haar haar strelen tot ze met een snikzucht in slaap viel.

Maar de moody blues waren zeldzaam, en na een jaar had zij mijn flat opnieuw ingericht en een melkwitte poes in huis gehaald, die zij Poeder noemde en ik Poe omdat ik niet Poeder wilde roepen.

Heel lang had ik mezelf voorgehouden dat ik me niet aan haar moest hechten.

Tanja was geen type voor lange relaties, we scheelden vierentwintig jaar, we verschilden totaal. Elk moment kan er een overplaatsing plaatsvinden, hield ik mezelf voor, teruggrijpend op mijn jeugd.

Maar met het verstrijken van de tijd begon ik echt van haar te houden, daar hielp niets aan.

Op een donkere decemberdag kwam ik thuis en zag haar een koffer inpakken, een fotosessie elders vermoedelijk.

'Waarheen, slordige dame?'

'Naar Griekenland, oude heer.'

'Gaat gij voorgoed? Ik ween, ik ween.'

'Ja oude heer, ik ga voor altijd heen.'

Het duurde even voordat ik begreep dat het waar was. Ze volgde haar hart, naar een oude vriend die haar de vorige week opgebeld had.

Een Hollander? Nee, een Griek.

Waarom dan? Hou je van hem, hou je niet meer van mij?

'Het is gewoon tijd, Hans. Ik moet weg, ik begin te verstenen hier.'

'Maar waarom zo plotseling? Morgen al. Denk er nog een paar dagen over na.'

Maar het had geen zin te redetwisten.

Miserabel bracht ik haar de volgende dag naar het vliegveld, ze gaf me een vluchtige afscheidskus, het avontuur riep.

Het deed pijn. Elke ochtend als ik wakker werd was er een kort neutraal moment, dan daagde de herinnering dat er iets mis was, en een paar seconden later de dolk in het hart en het vooruitzicht van weer een hele dag van doffe pijn.

Maar ik had ervaring met verloren liefdes en wist dat het zou slijten en het sleet ook ditmaal.

Ooit had ik een Engelse tv-film gezien over een pensioenrijpe Oxford-professor die in de trein een darts-groepie ontmoette. Hij wist niet wat een groepie was en wat darts was. Zij verraste hem met haar onwetenschappelijke commentaren, hij liet haar ontdekken dat ze hersens had. Het werd een idylle, waarbij de oude professor zelfs ontdekte dat hij onder de gordel nog iets te betekenen had.

Een diep en begrijpelijk geluk ontstond, waarbij je als kijker toch je hart vasthielt: dit kon niet beklijven. En inderdaad, na enige tijd nam het meisje afscheid, ze moest op pad om een nieuwe dartsheld te versieren.

De professor slikte, maar nam het verlies als een man: hij had op late leeftijd nog geluk gekend en dan moest je verder niet zeuren. Dapper ging hij de pijn in van het verdriet.

Nu ik na anderhalf jaar op haar neerkeek, slapend in het grote bed, merkte ik dat ik over haar heen was. De pijn was gesleten en mijn gevoelens waren herinnering geworden, terugroepbaar maar niet herhaalbaar. Melancholie sloeg haar zachte arm om me heen.

Ik liet een briefje naast het bed achter: 'Ben een boodschap doen. Om zes uur terug.' Ik had op mijn beurt een reis te boeken.

Toen ik om half zes de sleutel in het slot stak was ik zo bezig met mijn nieuwe plannen dat ik Tanja geheel vergeten had.

Maar het geruis van de douche bracht alles snel weer terug.

Even later kwam ze de woonkamer binnen, een handdoek om haar lange haar, de enige handdoek die in de douche hing.

Tanja was groot voor een fotomodel, en ik herinnerde me dat ik elke keer weer verbaasd was over haar lijf. Smalle heupen en billen en daarboven een grote borstkas en stevige schouders, en aardige, weerloze, aanhankelijke borsten. Een lief en sterk zwemmerslijf dat altijd behoefte had aan seks. Je hoefde haar maar even aan te raken en ze ging van start. Soms voelde ik me een koe die tussen haar benen deskundig gemolken werd.

Niet dat ik daar bezwaar tegen had en ook nu reageerde mijn lichaam meteen.

Maar mijn hoofd wilde niet en haar stemming was er ook niet naar.

'Hans,' zei ze en we omarmden elkaar vluchtig. Ik rook de geur die zij altijd meedroeg en die ik voor mezelf 'muskus' noemde, zonder te weten hoe muskus rook. Het was een diepe ondoorgroendelijke wilde geur die uit haar huid kwam en die ik nooit bij iemand anders geroken had.

Ze pakte haar weekendtas van de bank en kwam even later in spijkerbroek en x-shirt terug.

'Wat ruikt het hier lekker!'

'Magnetron/ zei ik, 'onlangs aangeschaft. De redding van de eenzame vrijgezel.'

In tien minuten bracht ik een volleerde Albert Heijn Traiteur Paëlla op tafel, daar kan een mens toch niet zelf voor gaan vissen en koken?

'Ik heb iets dat erbij past/ zei Tanja en kwam even later terug met een fles Retzina.

De harssmaak combineerde merkwaardig met de paëlla, maar de alcohol maakte alles goed.

'En?' vroeg ik.

'Hoezo en?'

'En, Tanja?'

'Nou, je kent me toch. Na een tijd moet ik verder. Het was een sprookje hoor, dat wel. De familie is steenrijk, prachtige huizen, een jacht. Maar Christos wilde trouwen, en z'n familie vond mij maar niks. Het ging me benauwen.'

'Dus er is nu minimaal één bedroefde Griek.'

'En twintig vrolijke Griekse oude dames, god wat een horde tantes had die jongen. En stuk voor stuk haatten ze me.'

'Dus je had een groots afscheid.'

'Afscheid? Ik ben in het geniep vertrokken. Toen hij in de gaten kreeg dat ik weg wilde begon Chris me te bewaken. Een keer was ik al bijna op het station toen hij me achterhaalde en me een paar meppen gaf en me terugsleurde naar zijn auto. Dan denk je dat de omstanders wel zullen ingrijpen als je om hulp roept, maar ho maar. Ik hoorde nog applaus ook tussen de klappen door.'

Ze schudde haar hoofd. Tussen de regels van het voor de kennissenkring gebakken verhaal stak heel wat schrik en paniek.

'Enfin, ook weer gehad.'

'Hoe ben je uiteindelijk ontsnapt?'

'Wat dacht je? Ik heb de timetable van de trein uit mijn hoofd geleerd. Niet moeilijk want er vertrokken er drie per dag, dat kan Tanja nog wel onthouden hoor. Ik heb hem op een goed moment gezegd dat we maar moesten trouwen, ik heb met hem gevreeën tot hij geen pap meer kon zeggen en een fles ouzo bij hem naar binnen gegoten, het feestkonijn. En ik was nog net op tijd voor de nachttrein van half tien. Die was natuurlijk een half uur te laat en dat is lang hoor als je op zo'n perronnetje staat te wachten. Hij wist precies waar hij me zoeken moest, maar goddank, hij is kennelijk niet wakker geworden.'

Ze rilde onwillekeurig, maar ik nam me voor weinig medeleven te tonen. Eigen schuld dikke bult.

'En hoe gaat het met jou?' vroeg ze.

Ik aarzelde. Zou ik haar vertellen dat 'Ook weer gehad'- Hans nog heel lang de pijn voelde en zelfs bij het weerbericht lette op wat er over Griekenland gemeld werd, in de vage hoop dat zeven ernstige plagen haar weer naar Nederland zouden laten verlangen?' Toch maar niet.

'Ach, er is weinig veranderd in die anderhalf jaar. Ik werk. Een paar tijdschriften erbij, een blad eraf. Géén nieuwe vriendin, als je dat bedoelt.'

Ze keek me hoofdschuddend aan.

'Ik heb nog vaak aan je gedacht. Wat een bofkont was ik om jou tegen het lijf te lopen op dat feestje. Ik wist het meteen, met die man wil ik een stukje verder.'

'Ik zal het op mijn graf laten zetten.'

'Hè wat flauw.'

'Tanja, je praat over mensen alsof ze een hotel zijn. Leuk hotel, daar blijf ik wat langer, rothotel: wegwezen.'

'En wat is daar mis mee?'

'Op zich niets. Voor jou niet tenminste. Maar ik kan er niet goed tegen. Als ik van iemand hou dan gaan we uit elkaar met slaande ruzie, omdat we het wel zes keer geprobeerd hebben en het toch niet lukt. We gaan niet meteen op stap als het winter wordt of als er een leuke Griek langskomt. Toen jij bij me wegging kon ik mezelf niet uitleggen waarom. Ja, je wilde weer iets anders. Maar wat mankeerde er aan mij?'

'Er mankeerde niets aan jou. Je bent wie je bent. Ja, je zou misschien wat minder tijd aan je werk kunnen besteden. Altijd die eeuwige bladen, wat kan het mij schelen of het toch een tikkel tegenvalt met de groei van de *Geldpiraat* of *Wat de pot schaft* of hoe die bladen ook heten.'

'Maar waarom zeg je dat dan niet? Dan heb je een nuttige ruzie, en ik let erop dat ik daar wat minder over praat en dan kun je met elkaar verder.'

Ze schonk het restant van de Retzina leeg in onze glazen en hief haar glas.

'Zo wil ik het niet. Dan verander ik jou en jij mij en ik vind mezelf en jou belangrijker dan ons. Ó.k.?'

Het was een generatieverschil en wat zou ik me druk maken nu de pijn toch al voorbij was. Ik tikte haar glas aan met het mijne. 'Ooit zal iemand jou in de steek laten voordat jij van hem genoeg krijgt. En dan praten we verder,' zei ik.

Die avond sliepen we in één bed, haar been over mij heen, in diepe vredige rust.

De volgende ochtend was ik gewoontegetrouw vroeg op, bakte spek en eieren en bracht ontbijt op bed.

'Je hebt getraind' zei ze, 'je zit vol spieren.'

Het was waar, ik had me uitgeleefd op een paar oude trekveren die ik als jongen gebruikte bij de training.

'Een mens moet toch wat in z'n vrije tijd. Je verveelt je een ongeluk zonder vrouw in huis.'

'Al die tijd zonder?'

'Je kent me toch, ik ben geen jager.'

Na de ochtendkoffie verraste ze me.

'Hoe kom ik aan het gevoel dat je op reis gaat?'

Verbazingwekkende intuïtie. 'Geen idee.'

'Max belde net op toen je onder de douche stond, om je een goede reis te wensen.'

Ik legde haar de situatie uit en ze luisterde aandachtig.

'Dat wordt niks, Hans. Wat moet je nou met zo'n liefde van een halve eeuw geleden?'

'Zesendertig jaar, zus, dat is zó om.'

'O.k., ik zeg niks, het is jouw begrafenis.'

Bij de tweede kop koffie kwamen we tot de conclusie dat het ons allebei goed zou uitkomen als zij op het huis zou passen terwijl ik weg was. Zij onderdak en ik een thuishonk-boodschappendienst.

En een oppas voor Poe, niet te vergeten, zodat ik de dieren-crèche kon afbellen.

Ze bracht me in de middag weg naar Schiphol en na het inchecken brachten we nog een verloren half uur met elkaar door bij twee bekertjes laffe koffie.

'Ik heb nog iets voor je,' zei ze toen ik aanstalten maakte om te vertrekken.

Het was een serietje van vier fotootjes die ze vermoedelijk had laten maken toen ik incheckte en waar ze haar vier glimlachen op had laten vereeuwigen: de stralende 'o wat ben ik mooi'-strandlach, de geheimzinnige Mona-Lisa-lach, de 'kijk mij eens'-glimlach van opzij, en haar Bardot-imitatie die altijd Claudia Cardinale werd.

'Voor als je je geen raad meer weet, liefs van Tanja,' had ze achter op de serie geschreven.

Ik was ontroerd en we namen inniger afscheid dan ik voor mogelijk had gehouden.

In de vertrekhall had ik nog net tijd om te checken of in de kiosken onze bladen een goed plekje hadden en de concurrentie weg te moffelen onder andere bladen. Men doet wat men kan. Bij ingeving kocht ik van mijn titels een exemplaar. Wie weet hielp het bij Lilian.

Florida. In een Ford T-bird reed ik de snelweg op. Brede banen, gemoedelijk zoefden de auto's naast elkaar op de gekozen baan. Hier nooit klevers, nooit werd je gesneden, men gaf elkaar de ruimte.

'How are you doing?', 'have a nice day', 'take it easy' had ik de vorige avond bij aankomst al gerepeteerd. Wat zouden Europeanen toch bot overkomen bij Amerikanen die gewend waren elk contact te voorzien van hartelijkheidsritueel.

Ik genoot er elke keer van, maar het duurde altijd enkele dagen voordat ik het zelf weer onder de knie had.

'Twintig mijl tot het volgende verzorgingsstation' kondigde een bord in het Engels aan en ook daar werd ik zeer genieterig van. Elke pakweg veertig of vijftig kilometer was er een plek waar je kon eten, drinken, slapen of benzine tanken. Niets werd hier aan het toeval overgelaten. Tweehonderd dollars littering fine werd de sloddervossen beloofd, en bij elke bocht werd zorgzaam de toelaatbare snelheid aangepast tot zelfs de meest knullige chauffeur er geen brokken bij kon maken.

Ik probeerde de radio en hoorde 'Truly truly fair, how I love my truly fair'. Guy Mitchells hit uit de jaren vijftig bracht me moeiteloos terug naar Soerabaja, de HBS. De zon scheen hier minstens zo hard, maar met de airconditioning aan reed ik in mijn eigen ijskastje tevreden neuriënd en de maat meppend op het stuur door this great land of ours.

'Ik voel me kiplekkerr,' zei Soekarno ooit in een interview, en dat gevoel herkende ik nu.

Sarasota was maar drie uur rijden en het ging eigenlijk iets te snel voor mij.

Maar uitstel had geen zin.

Ik vond zonder veel moeite het motel waarvan Lilian de manager zou zijn.

Het lag op het strandeiland voor de kust, aan het eind van een lange weg vol motels en vakantiewoningen. Tot mijn grote vreugde was het geen treurig bouwswel, maar een mooi en betrekkelijk nieuw laag-bouwcomplex.

Voor zestig dollar boekte ik een kamer. Geen Lilian in zicht en ik kon niet de durf bijeenrapen om nu al naar haar te vragen. Even de kat uit de boom kijken.

Aan de overkant was een take-out Chinees, en met een grondig in piepschuim verpakte chop-suey installeerde ik me in mijn gehuurde heiligdom.

Een dominerend kingsize bed, een keukentje met ijskast en magnetron, een tafeltje om aan te eten, een televisie met dertig kanalen. Strand om de hoek. Auto voor de deur. Dollars en creditcard in de binnenzak. De bijgeleverde fortune cookie van de Chinees bevatte de tekst 'play your cards, you won't get any more'.

Ook als ik hier niet met een doel gekomen was zou ik er graag zijn.

De jetlag-dut die me overviel toen ik het kingsize bed diagonaal uitprobeerde nam een forse hap uit de rest van de dag. Het was vijf uur in de middag toen ik wakker werd, en zes uur voordat ik had gedoucht en me in frisse kleren had gestoken.

Ooit zou ik een vlamvend artikel in ons eigen reisblad schrijven over de raadsels die de hotelbewoner ontmoet als hij, naakt en weerloos en zonder leesbril, de knoppen en handles van de plaatselijke loodgieter probeert te bedienen om water van een mensvriendelijke temperatuur uit de douchekop te krijgen. Het meest gruwelijke is wel de totaal-variant waarbij een hobbyist bedacht heeft dat je met één knop het warme en het koude water én de kracht

van de waterstraal moet kunnen regelen. De stuurknuppel van een vliegtuig was ongetwijfeld de inspiratiebron.

Waar hij niet aan gedacht heeft, is dat in snel tempo de aanwijzingen op de knop wegslijten, zodat latere gasten alleen proefondervindelijk de juiste stand kunnen vinden, ten koste van enkele derdegraadsverbrandingen.

Nog even en we zouden de computergestuurde digitale variant krijgen met voorkeuzetoetsen, en zonder gebruiksaanwijzing.

Ik belde Tanja en ze klonk alsof ze naast me zat.

'Nog boodschappen?'

'Welnee, je bent net weg toch. Max heeft gebeld dat hij een dossier niet kon vinden. Even kijken hoor, ik heb het genoteerd. Ja, Novum.'

'Dat moet hij hebben, ik heb het hem gestuurd. Met de interne post.'

'Klopt, klopt. Even later belde hij dat hij het had gevonden. Ik heb hem namens jou gezegd dat hij eerst zijn spullen moet nakijken en niet zo gauw in paniek moet raken. Nou, dat viel niet goed, hij begon behoorlijk te protesteren. Ik raak niet in paniek, mevrouw, ik check alleen af. Beetje gestresst volgens mij.

Heb ik het goed gedaan?'

'Ja hoor, maar een paar dagen geleden lag je nog in zijn kantoor te slapen. En hij heeft je naar beneden gesjouwd zonder op zijn waardigheid te letten.'

'O. Een volgende keer zal ik aardiger tegen hem zijn. Heb je je vlam al ontmoet?'

Nu was het mijn beurt om in het defensief te gaan, en met haar advies 'go for it' namen we afscheid.

Ik had de moed nog niet en reed met de auto naar de plaatselijke Mall, het gebruikelijke gigantische overdekte winkelcentrum, met altijd dezelfde winkels: Sears, J. C. Penney, Maas Brothers, Wallbrooks, Footlocker enz.

En tot mijn verbijstering zag ik haar daar. Hoe mensen elkaar herkennen is door geen computer te achterhalen en het is nog wonderbaarlijker hoe in een menigte altijd weer je oog valt op een bekende.

Ik zag voor de etalage van een juwelierswinkel een tengerere vrouw staan, in jeans en met een eenvoudige witte blouse, zwart haar tot de schouders met een zweem van grijs en ik dacht: dat is Lilian.

Op dat moment keek ze om, het mooie Indische hoofd met de grote zwarte ogen, de kleine neus en de levendige lachgrage mond.

Haar blik gleed even over me heen maar ze draaide zich weer terug naar de etalage. Het duurde twee tellen en toen keek ze weer, met een licht puzzelende blik.

Ik had dertig meter te overbruggen en trok een beleefde herengrijns, voor het geval dat.

'Sorry to bother you/ zei ik, 'but haven't we met before? My name is...'

'Hans!' riep ze en we omarmden elkaar. Ik voelde haar lichaam trillen van opwinding en ze lachte opgetogen. 'Hans! What brings you here?'

'Looking for you!'

'What do you mean?'

Ze maakte zich los en keek me verbaasd aan, met het begin van afstand.

'Eh, spreek je nog Nederlands?'

'Jawel, jawel. Even searchen, de andere zender zoeken, ja?'

'Zullen we even iets drinken?'

'Allright.'

We waren vlak bij de Food Court, een groot centraal eet- en drinkgebeuren, met tafeltjes en stoelen voor een grote menigte en daaromheen ongeveer twintig take-outs, variërend van Cinnamon Rolls tot Oriental Wok. Maar slappe koffie hadden ze allemaal en met twee enorme schuimplastic bekertjes keerde ik even later terug naar het tafeltje waar ik haar had achtergelaten.

We keken elkaar glimlachend aan.

Ze was natuurlijk ouder geworden, kleine rimpels in het voorhoofd, en craquelé rond de ogen. Haar haar was doortrokken van zilver en haar ogen stonden wat vermoeider. Maar ze was onontkoombaar Lilian.

'Je bent veel veranderd,' zei ze, 'maar je ogen zijn nog dezelfde. Hetzelfde.'

'Ja, hoezo?' lachte ik.

'En je stem. Je had altijd al zo'n bas, vanaf de tweede klas. Ik weet nog dat je in de overgang was. Zo heet dat toch, in de overgang?' (Ik knikte.) 'Je moest een tekst voorlezen in de klas, en daar kwam het woord "bloed" in voor. En toen schoot je stem ineens uit. Wij lachen. Weet je nog?'

Ik herinnerde het me. Zij zat links voor me in de klas, Peter rechts achterin, de rest was decor.

'En wat doe jij nou, Hans?'

Ik legde het haar uit, maar ze begreep me verkeerd.

'You read a lot when you were a kid. I always thought, ik dacht altijd wel dat je iets met schrijven zou doen. Jouw opstellen waren altijd superb, niet? Altijd voorgelezen door de teacher.'

'En jij, Lilian? Hoe is het met jou gegaan?'

'Well, ik ben overgestoken en heb me suf gewerkt. Suf gewerkt, zo zeg je dat toch? Ik ben helemaal suf. Maar ik ben nu manager van een motel, en ik heb de meeste shares.'

'Ja, ik logeer daar, het Seaside Motel.'

Dit leidde tot een kleine frons.

'Hoe weet jij dat?'

Ik vertelde haar van de oproep in *Moesson* en mijn bezoek aan Peggy Meetman en voegde er luchtig aan toe dat ik toch een vakantie in Florida gepland had en van de gelegenheid gebruik maakte om haar weer eens te zien.

'Ik wou morgen naar je vragen, even de jetlag kwijtraken. En tot mijn stomme verbazing zag ik je vanavond.'

'Peggy Meetman, die ken ik van mijn tijd in Almelo.'

'Daar woont ze nog steeds. Ze is net met early retirement. Ze woont in een kleine flat met grote meubels.'

Het leek me eigenlijk een te krappe samenvatting van Peggy's bestaan, maar Lilian knikte alsof het zinnige informatie was.

We wisselden de basisinformatie uit. Getrouwd, Lilian? Geweest, lang geleden, één dochter, ze woont in Hawaii. En jij Hans? Een paar keer bijna.

Ik zag haar steeds op haar horloge kijken. Was mijn tijd nu al op?

'Weet je, Hans, ik moet eigenlijk weg, heel vervelend. Zal ik je morgenochtend op komen halen? Maar je hebt misschien al andere plannen? Je blijft toch nog wel een paar dagen? Ik zou het heel leuk vinden.'

We spraken af voor de volgende dag en ik keek hoe zij in de menigte verdween.

Terwijl ik naar de uitgang liep bedacht ik dat ik helemaal niets gezegd had over Peter en zijn zoektocht naar haar.

Ik zou het niet te lang mogen uitstellen, want anders kwam ik later in het soort gelieg en gedraai terecht waar ik niet goed in was.

Buiten wachtte me een onaangename verrassing. Op de plek waar zeker weten mijn Fordje moest staan zag ik nu een geheel andere kar te midden van een zee van zwijgende vehikels.

De volgende rij misschien? Met toenemende agitatie snelwandelde ik rond, in de hoop ergens mijn aardige, gediensstige, geduldige Ford-Thunderbirdje aan te treffen.

Ik wist dat ik de plek goed onthouden had en dat ik zinloos bezig was en na een kwartier trok ik de consequenties. Eerst maar terug de Mall in om een taxi te bellen. En dan in het motel de papieren erbij halen, Avis bellen, naar de politie. Jezus, het zou een lange avond worden.

Terwijl ik naar de Mall terugliep zag ik ineens dat er Maas Brothers boven de ingang stond in plaats van Sears. En aan de andere kant van de Mall vond ik een identieke parkeerplaats, met mijn vierwieler trouw wachtend op de plek waar ik hem achtergelaten had.

Vijf minuten later zoefde ik zacht naar huis, de radio zong: 'Take me back to Tulsa, I'm too young to marry.'

Bob Wills en zijn country strijkje, nergens klonken ze zo goed als hier.

Lilian kwam me de volgende dag stipt om tien uur ophalen. 'Heb je al ontbeten?'

'Nou nee.'

'Kom op dan.'

Ze liep op haar slippers voor me uit naar het strand en met plezier zag ik haar voortbewegen, telkens even de slippers tegen haar voetzolen klepperend, tik tak tik tak, zoals we dat in Indië deden.

Eenmaal in het rulle zand haakte ze haar arm in de mijne.

Er woei een stevige wind, maar het was niet koud.

Na een paar honderd meter stak ze over naar de huizen die op het strand uitkeken.

Een ervan had een Minangkabaus puntdak en daar stevenden we op af.

'Dat is mijn huis, vind je het niet leuk? Mijn familie komt oorspronkelijk uit Sumatra. Ik heb het laten namaken. Grote problemen met de verzekering, want zo'n puntdak in de storm. Maar het houdt het al tien jaar en de Amerikanen zijn er gek op. In het hoogseizoen verhuur ik het en woon ik zelf in het motel. Daarmee betaalt het huis zichzelf bijna. Slim niet?'

En dat voor een gewoon Indisch meisje!'

Zou ze weten dat die titel al opgeëist was?'

'Je bent nooit een gewoon Indisch meisje geweest, Lilian.'

'Toch wel, Hans.'

Het huis was sober maar stijlvol ingericht. Zwart-wit betegelde vloer, witte wanden met een paar abstracte schilderijen in spetterend rood en geel, een witleren bankstel in het woongedeelte en een grote eetkeuken.

In het midden van de ruimte ging een trap omhoog.

'Omelet met toast?' vroeg Lilian.

'Jamjam,' zei ik automatisch en ik zag haar even kijken: jamjam?'

'Graag,' riep ik erachteraan en keek toe hoe zij een koekepan verhitte op het elektrisch fornuis, een pak uit de ijskast haalde, en daar een lichtgeel mengsel uit liet vloeien in de koekepan.

'Wat is dat? Kant-en-klare omelet?'

'Het is ei zonder cholesterol. Ken je dat niet?'

Ik nam het pak uit haar handen en bekeek de omschrijving. Inderdaad, ei zonder cholesterol.

'Dus jullie kunnen hier onbeperkt ei eten?'

'Ja. All the fun without the guilt. Kennen jullie dat niet in Holland?'

Wat misten wij toch een hoop in de oude wereld.

'Kijk gerust even rond,' zei ze. Geen pottekijkers in mijn keuken, bedoelde ze. Achter het begin van de trap zag ik een vitrinekast. Er lagen wat krissen in, en er stonden een paar wajangpoppen. Een kleine fototentoonstelling van Indische mensen, haar moeder herkende ik vaag, haar vader stellig, een replica van Multatuli. En mijn hart sloeg even over toen ik een foto zag van onze oude klas. Karin Beumer herkende ik, Toetie van Buren, Peggy Meetman, Peter, ikzelf, Jim Frisio, in de onderste rij Lilian en haar hartsvriendin Els Kalis.

'Je hebt hier onze oude klas' riep ik over het gesis van de omelet.

Haar antwoord verstond ik niet.

Op het platje at ik met smaak mijn ontbijt, terwijl ze toekeek en zich beperkte tot een glas jus d'orange. Cholesterol was kennelijk geen smaakdrager want de omelet was voortreffelijk.

We zaten in de zon en half uit de wind en keken naar de passerende strandgasten.

Er kwam een typisch Amerikaanse vleesberg wijdbeens voorbijstrompelen.

'Jezus' zei ik met ontzag, 'hoe komen die mensen toch zo dik? Ik heb bij een vorige vakantie een keer een man gezien en ik dacht, wat komt er toch onder zijn broekspijpen vandaan? Het was vlees, zijn enkel hing over zijn schoenen heen! En later zag ik een vrouw met een beetje korte rok en tussen haar dikke benen kwam er onder die rok nog iets uit. Hangdijen! Er hing vlees naar beneden. Jesses!'

'Ja het is heel erg' zei Lilian.

'Ik heb bij de mannen wel eens gedacht dat het komt door American Football, want dan kom je als vleesklont nog een heel eind in de defensie. Dus veel eten en daarmee doorgaan na afloop van de sportcarrière. Maar het klopt niet want vrouwen hebben het ook.'

Ik was weer aan het bazelen.

Duizenden kilometers afgelegd om haar te zien en niet de moed om een stilte te laten vallen en de vragen te stellen die gesteld moesten worden.

Ik stak een sigaret op en de stilte daalde over ons neer.

De wind was rukkerig, het geluid van de zee veraf.

Op het strand liep een horde kleine vogels. Als een golf het land overspoelde renden ze naar het droge, en als het water terugkeerde naar de zee renden ze mee en pikten naar alles wat achterbleef op het land. Boven het water wiekten enkele meeuwen, die soms naar beneden doken. In de verte waren drie pelikanen bezig aan hun scheervlucht, die plotseling onderbroken kon worden door een ferme val in het water als ze daarin iets eetbaars ontdekt hadden.

'Je hebt het hier goed Lilian.'

'Ja Hans.'

'Ben je lang getrouwd geweest?'

'Twee jaar. Hij was een Amerikaan, een kennis van mijn vader. Ik was zo'n doetje in die tijd. Mijn vader waarschuwde me nog, maar ik was erg onder de indruk van hem. Hij was een jaar of tien ouder dan ik, een grote energieke man, very goodlooking. Hij wist alles en ik wist niks. Maar hij dronk vreselijk en zat in allerlei duistere zaakjes. Na twee jaar kreeg hij een auto-ongeluk, dronken natuurlijk. Dood. Ik mag het misschien niet zeggen, maar ik heb niet om hem getreurd. Ik kreeg het wel moeilijk want hij had geen enkele verzekering en Sara was pas één jaar. Ik heb me een ongeluk gewerkt in allerlei baantjes.

Mijn moeder paste veel op, tot ze ook doodging, het arme mens. Maar het is gelukt. Sara heeft een goede opleiding gehad en werkt nu in Hawaii. En ik zorg voor mezelf en af en toe voor mijn vader, dat hij niet in zeven sloten tegelijk loopt.'

We zaten twee meter van elkaar af. Ik keek naar haar. Het slanke lijf in de strandjurk in een strandstoel, het mooie Indische hoofd half afgedekt door een grote zonnebril. Haar armen met de o zo dunne polsen op de leuning van de stoel.

'Lilian?'

'Ja Hans?'

'Herinner je je nog Makassar?'

'Ik weet dat we vaak 's avonds naar de baai gingen. Je kon dan de zon in de zee zien zakken en jij hield vol dat er een zacht gesis te horen was.'

Ze draaide haar hoofd naar mij toe en lachte de Lilian-lach, een zachte hoge lach die meteen door de wind meegenomen werd, waardevolle buit.

Die avond nam ze me mee naar een Koempoelan van Indische emigranten.

We moesten er twee uur voor rijden naar het plaatsje Naples waar in een motel de bar was omgebouwd tot soos.

Lilian was hier thuis en groette links en rechts de Toeties en Doedies en Tjalies. We dronken tjendol en aten saté kambing, en dansten op de muziek uit de jaren vijftig, de tijd van de Indische volksverhuizing. 'Vaya con dios', 'How much is that doggy in the window', 'Changing partners (again)', 'Seven lonely days', door historisch toeval de liederen van het verlangen van onze generatie.

En aan het slot kondigde de ceremoniemeester aan: 'Time's up, sobats, but we'll meet again.'

Het bandje was al aan het inpakken, want de traditionele slotsong bij dit soort bijeenkomsten was een plaat. 'Auf Wiedersehen', van Vera Lynn.

We deinden het uit, dicht tegen elkaar aan, verzonken in de herinnering aan Toen Vroeger, haar hoofd tegen mijn schouder.

Op de terugweg hield ik de stilte vast en tastte naar haar hand die ze zonder aarzeling gaf, een lief klein handje in mijn grote Hollandse jat.

Een herinnering kwam bij me op.

'Is dit de hand met het littekentje op de wijsvinger?'

'Nee, dat is deze.' Ze legde hem erbij en ik streefde eroverheen met mijn Hollandse duim.

Het gebeurde op een middag. Ze had Peter en mij weer eens dansles gegeven, slow-quick-quick-slow, en wilde ons daarna nog trakteren op een boterham met zoete gecondenseerde melk. Peter moest eerder weg voor een zwemtraining en we bleven met z'n tweeën achter, een bitterzoet samenzijn voor mij omdat zij Peters meisje was. Veel later realiseerde ik me pas dat we juist daardoor zonder spanning met elkaar omgingen, en vrijuit konden praten en lachen.

Ik besmeerde onze twee boterhammen met margarine terwijl zij de blikopener op het melkblikje zette. Zoals altijd keek ik bij het smeren naar de kleine bruine plekjes in het brood, waar insecten meegebakken waren. In het tussen twee vingernagels uitpulken van die deeggrafjes was ik heel bedreven. 'Wat doe jij nou?' vroeg Lilian en keek naar mijn handen terwijl ze tegelijk het gekartelde deksel van het melkblikje omhoogtrok.

'Auw!' Ze hield haar wijsvinger omhoog, en zoog het bloed uit een sneetje.

Het duurde een half uur voordat het bloeden ophield en ik er eindelijk een stevig verbandje omheen kon doen.

Na een week liet ze me het resultaat zien, een roze littekentje op de bovenkant van haar wijsvinger.

'Als ik later groot en dik wordt dan groeit dat litteken mee,' zei ze, 'en ik zal altijd weten hoe ik eraan gekomen ben. Dansen met Hans!'

Na al die jaren zat het er nog en we wisten het nog allebei.

Even later had ik beide handen weer nodig voor het stuur en het moment was voorbij. Maar de sfeer bleef hangen. Het was donker op de snelweg, al waren er geregeld onderbrekingen van neonlicht firma's, en de motels met verlichte borden 'Vacancy' of 'No Vacancy.'

De auto zoefde, ik had op de radio een country & western zender gevonden en zacht gezet, in de verte hoorden we het leed van de eenzame cowboy in de sterrennacht.

'Zoveel jaar geleden,' hoorde ik haar zeggen, 'en het is alsof het gisteren gebeurde.'

Ik keek even opzij, ze staarde voor zich uit.

'Die jaren op school, dat waren mijn mooiste jaren. Ik durfde alles en had overal plezier in, en ik dacht dat het hele leven zo zou zijn. En daarna kwam Holland.

Almelo. Mijn god.'

'Lieve Lily,' zei ik, 'waarom was je ineens weg uit Soerabaja? Peter en ik zijn naar je ouders gegaan, we hebben je een brief geschreven die ze zouden doorsturen. Maar er kwam geen antwoord. Een paar maanden later gingen we zelf naar Holland. We hebben nooit meer gehoord waar je was. Wat is er toch gebeurd?'

Ze zweeg.

'Er is een reünievereniging van de HBS in Holland en de eerste tien jaar heb ik bij elke reünie laten omroepen of iemand iets van jou gehoord had. Het werd een running joke. Hans, heb je al iemand of ben je nog steeds op zoek naar Lilian?'

Ik hoorde haar een klein verstikt geluid maken en zette de auto in een parkeerhaven.

Ze hilde zachtjes en voorzichtig legde ik mijn arm om haar dunne schouders.

'Zo bedoelde ik het niet, Lily. Ik ben blij dat ik je eindelijk weer zie. Ik heb je gemist.'

We zaten stil tegen elkaar aan en ik wist niets beters dan te wachten tot haar zachte snikken zou ophouden. Vrouwen troosten is niks voor mannen.

'Het gaat alweer' zei ze ten slotte, 'M sorry. Je bent lief.'

Ze keek me aan met grote betraande ogen, en boog zich naar me toe voor een vriendschappelijke kus op de wang. Ik deed hetzelfde, onze monden raakten elkaar, en voordat we wisten wat ons overkwam raakten we in elkaar verstrengeld.

Maar de T-bird bood weinig ruimte en na lange tijd van diep maar onvoltooid genot keek ik op en zag in de verte een neonlicht branden: 'Motel 400 vacancy.'

'Lilian, er is hier een motel vlakbij.'

Ze knikte en hield mijn hand vast terwijl we het stukje reden.

Enkele minuten later maakte ik het bandje van haar bh los en kuste met diepe ontroering haar kleine bruine borstjes. 'Het zijn er twee,' zei ik met verwondering, 'en ze lijken op elkaar' en hoorde haar lachen zoals vroeger. Bij passie geen omwegen en we namen zelfs niet de moeite de spreid van het bed te trekken.

De volgende ochtend werd ik wakker van het geluid van stromend water en haar heldere stem. 'Vaya con dios my darling, vaya con dios my love.' Les Paul en Mary Ford.

Daar kon ik overheen.

In een pauze van haar gezang liet ik horen: 'O what a night I had with Minnie the Mermaid. Right on the bottom of the sea. I forgot my trouble, she knew how to bubble.' Erg tekstvast was ik nooit geweest.

Ze schoof de glazen deur van de douche op een kier. 'Seven lonely days, make one lonely week. Seven lonely nights make one bony deer.'

Ik stapte de doucheruimte in. Door dicht tegen elkaar aan te staan konden we samen in de warmwaterstraal. 'One bony dear?' vroeg ik, terwijl ik mijn handen over haar rug liet gaan en haar kleine stevige billen streelde. 'Dat is het laatste wat ik van je zou zeggen.'

'Ben ik te dik?' Ze keek quasi ongerust naar me op.

'Lilian, je bent de mooiste. Een beetje nat, dat is alles. Zal ik je afdrogen?'

We haalden al vrijend de check-out time van 12.00 uur ternauwernood. Mijn maag rammelde en rommelde, maar gelukkig was er in de buurt een diner waar we lunch en ontbijt konden combineren.

Ze gaf de bestelling af aan de potige dienstster met de precisie die in Amerika gevraagd wordt, en die je als buitenlander niet gemakkelijk aanleert. 'Two coffee, one regular one decaf, two scrambled eggs and one egg sunny side up on whole-wheat toast, Canadian bacon and hash browns on the side, two orange juice, one medium, one small. Maybe a salad for me, yes I'll have a small Cobb salad, Italian dressing.'

Ik sloeg het op in mijn toeristengeheugen en kaande enige tijd later als nimmer tevoren. Roerei, spek, gebakken aardappels, toast, en spoelde het weg met vers sinaasappelsap en halva-koffie.

Zelden voelde ik me zo goed en ik kon niet ophouden naar haar te kijken.

'Kijk niet zo Hans, ik zie er niet uit.'

'Maar Lilian, je bent prachtig.'

Terug in Sarasota spoedde Lilian zich naar haar werk, schuld bewust omdat ze vroeg in de ochtend met een blatante smoes een vervanger had moeten regelen. Voor mij lag bij de receptie een fax. 'Max onklaar. Bel Tanja of Unipers.'

Bij Unipers was het avond, maar Tanja was thuis.

'Max is met z'n eigenwijze kop tegen een tram aan gereden en beweert bij hoog en bij laag dat trams geen voorrang hebben. Maar hij moet wel een week in het ziekenhuis met een hersenschudding.'

'Die had hij volgens mij z'n hele leven al.'

Enige opluchting zat er wel achter mijn reactie, voor hetzelfde geld had hij een hartaanval gehad of een hersenbloeding en daarvoor mocht ik hem toch te graag.

'Ja leuk, Hans. Maar nu het goede nieuws. Je mag weer terugkomen. Ik kan je namens het directiesecretariaat medelen dat er een nachtvlucht voor je geboekt is vanuit Orlando. Je moet om twaalf uur inchecken, wacht even.'

Ik hoorde haar rommelen in paperassen.

'Even zoeken hoor, ik heb hier zoveel afspraken liggen. Donderdag lunch met onleesbaar, vrijdag 9 uur fotosessie *Elle*, de 17de bespreking hoofdrol Pim de la Parra. Is dat iets voor mij Hans, Pim de la Parra-movies?'

'Wil je nou even opschieten, stuk verdriet?'

'Ja, hier heb ik het. Nul twee nul nul vertrek, twee vier nul nul inchecken, KLM, en dan kom je hier aan om zeventien nul nul uur. Dat is vanwege het tijdsverschil. Ik haal je van Schiphol op, en dan rij ik je naar het ziekenhuis waar Max ligt. En daar ontvang je dan je briefing. Hé, kan ik hier iets voor declareren? Ik zit nu toch echt secretaressenwerk voor je te doen. En niet slecht ook.'

'Zoek maar wat lekkers uit de ijskast. Verdomme, verdomme, wat komt dit ongelukkig uit. Kan er niet iemand anders invallen?'

'Dat heb ik ook gevraagd, maar Max wilde alleen het ziekenhuis in als jij teruggeroepen werd. Het spijt me, Hans. Moet je horen, als het heel moeilijk is, dan doe je het toch gewoon niet? Je leeft maar één keer en sommige kansen komen niet terug. Ik kan altijd zeggen dat je zoek bent.'

Ik zat koortsachtig te piekeren maar zag geen uitweg.

'Heb je je jeugdvriendinnetje gevonden?'

Haar stem klonk wat dunner.

'Ja, ik heb haar gevonden, en ik zou er heel wat voor over hebben om te blijven.'

Jezus wat komt dit slecht uit.'

'Blijf dan toch, sukkel. Ik leg het wel uit. Hé, zal ik zeggen dat je ziek geworden bent?'

'Dat kan niet. Ik kan het Max niet aandoen, verdomme. Ik zie je morgen om vijf uur in de aankomsthal. Als ik je mis, in welk ziekenhuis ligt Max?'

'Andreas.'

'O.k., dat onthou ik wel.'

'Hans?'

'Ja.'

'Nee laat maar. Tot morgen.'

In het kantoortje van het motel vond ik Lilian in de weer met een echtpaar.

Ik trok wat folders uit het folderrek. Wet 'n Wild, Busch Gardens, Edison Home.

'En u meneer Hans?' vroeg ze toen het echtpaar met bijpassende sleutel vertrokken was.

'Ik moet verdorie vanavond terug naar Holland,' zei ik en zag haar gezicht verstrakken.

'Voor een paar dagen maar! Ik kom zo snel mogelijk terug. De opperbaas van de firma heeft een auto-ongeluk gehad en ik moet wat dingen van hem overnemen. Tot hoe laat werk je? Kunnen we misschien nog samen gaan eten of zoiets?'

Het liefst zoiets, maar ik nam met alles genoeg.

'Hans, ik zit hier vast tot één uur vannacht, dan komt de nachtportier.'

Mijn sippe blik maakte haar aan het lachen.

Ze keek langs mij heen naar links en rechts, en leunde voorover over de balie.

'Zoent u alle klanten zo?' vroeg ik even later.

'Alleen de mannen. Doen ze dat in Holland niet? Het maakt dat de gasten nog eens terugkomen.'

Een sandwich in het kantoortje, voortdurend gestoord door nieuwe gasten, was het enige dat er die avond nog in zat.

Ik hunkerde naar haar en kon maar met moeite de neiging beheersen om haar telkens even aan te raken.

Om negen uur ging ik op pad. Ze liep met me mee naar de auto op de donkere parkeerplaats. We omarmden elkaar en buiten de sociale controle van het kantoortje konden we ons even laten gaan. Warm en zacht was ze en ze hilde een beetje.

'Sorry, Hans. Ik heb het gevoel dat ik je niet meer zal zien.'

'Ik kom echt terug, meisje, voor je het weet ben ik er weer.'

'Als je eenmaal weer aan het werk bent blijf je daar.'

'Echt niet, ik bel je elke ochtend uit bed. Als ik maar geen vreemde meneer aan de lijn krijg, want dan word ik radeloos.'

'Ik garandeer het voor een week, daarna sta ik niet voor mezelf in.'

Ze had zichzelf weer in de hand.

Toen ik in de auto zat bedacht ik ineens dat ik Peters zoektocht naar haar nog steeds niet gemeld had.

Ik had het goede moment willen afwachten, maar was er wel ooit een goed moment?

Nu dan maar? Ik kon mezelf nog net tegenhouden, haar reactie was niet te voorspellen en ik kon haar ook niet achterlaten na het plaatsen van zo'n bom.

Ik zwaaide en reed weg.

12

Max lag plat op zijn rug in een extra groot bed, de deken opgetrokken tot zijn kin. Hij had zijn ogen dicht.

'Grootmoeder, wat hebt u een grote oren' zei ik.

'Ja lul, dat is om jou beter te kunnen horen.'

'Grootmoeder, wat heeft u een grote kin.'

'Hou op.' Hij deed zijn ogen open en kwam meteen terzake.

'Hoor es, het spijt me heel erg maar er moeten een paar dingen gebeuren. Over een week ben ik weer in orde.'

Hij overhandigde me een velletje met vier dringende kwesties en een waslijst van kleine dingen waar ik ook even naar kon kijken om mijn tijd te vullen. Anders zat ik me toch maar te vervelen en tijd en geld van de firma te verstoken.

Al lezend begreep ik waarom het onmogelijk was zijn agenda een week op te schuiven en mij in Florida te laten. In de reisboekensector was opstand ontstaan over de noodzakelijke bezuinigingen, met Novum moest deze week een principeovereenkomst rondkomen voordat hun topman met vakantie ging, er was een rechtszaak over het ontslag van een redacteur, en de optie op een licentie-uitgave van een Engels gezondheidsblad moest al dan niet verlengd worden.

'Ja, dit houdt me wel een uurtje bezig,' zei ik, 'wat mankeer je eigenlijk dat je daar een peperdure topper voor uit Amerika laat overvliegen?'

'Verdomde artsen. Kom je binnen voor een eenvoudige hersenschudding, gaan ze allerlei dingen afchecken. Er is iets mis met mijn bloeddruk en hartslag zeggen ze, maar misschien is het toch wel normaal. En ik heb een beginnende maagzweer, schijnt. Onzin.'

'Ik heb altijd al tegen je gezegd dat je vertrouwelijke stukken niet moet opeten, maar gewoon in de shredder doen. Het stond laatst nog in *Management Team*, papier en inkt zijn killers.'

'Er zijn apparaten...'

'Nee, die zijn er niet, ik maakte een grapje.'

Ooit had ik geopperd dat als er apparaten waren die vertrouwelijke documenten in kleine reepjes sneden, er ongetwijfeld door geheime diensten apparaten bedacht zouden worden die die reepjes volgens een contrasysteem weer samenvoegden tot documenten.

Sindsdien scheurde Max, eeuwig achterdochtig, en je kon nooit weten, alles met de hand, want daar zat geen systeem in.

Ik keek naar hem, hij zag er tamelijk beroerd uit, maar eigenlijk was dat altijd het geval. Ik had zijn hoofd vol wallen en wenkbrauwhaar en boze blikken alleen nog nooit horizontaal gezien.

'Max, ik doe mijn best en ik hou je op de hoogte, anders lig je toch maar te piekeren. Hou jij je dan in godsnaam rustig, zodat ik over een week weer weg kan. Er zit iemand op me te wachten in Sarasota en ik moet terug.'

'Het is je gelukt met die vrouw. Onbegrijpelijk, maar gefeliciteerd.'

Hij produceerde van onder de deken een hand, die ik schudde. De volgende dagen vielen me zwaar. Het hogere zakendoen was niet mijn favoriete bezigheid, veel gepraat met externe gewichtige heren en eindeloos duwen en trekken en zoeken naar een goede onderhandelingspositie. Ik hield er meer van om een aantal bladen te beheren, concreet werk zonder poespas.

Met de tong op de schoenen kreeg ik in vier werkdagen Max' hot list af en was ook al aardig gevorderd in de secundaire lijst toen op donderdagmiddag de heer Van der Voort langskwam. Ik had hem in Max' agenda zien staan, maar niemand wist waar hij voor diende.

Hij was een langzaam bewegende en vermoeid ogende vijftiger, met grijze snor en dito korte baard en diepe lijnen in het gezicht. Hij kwam een tekst brengen.

'Magazines are forever' heette het stuk.

'Dit is voor de Bond van Adverteerders-bijeenkomst van morgenmiddag' zei hij.

'Ja. Het klinkt misschien dom, maar wat is de bedoeling?'

Hij zuchtte. 'De bedoeling is te bewijzen dat het best meevalt met al die berichten dat mensen minder lezen en dat adverteerders achterlijk zijn als ze het steeds meer gaan zoeken in tv-commercial's.'

'Ja, dat kan ik me voorstellen. Maar wat is de bedoeling, wat moet ik met dit stuk?'

'Max moet dat morgen voordragen op die bijeenkomst, waar is hij eigenlijk?'

Het kostte even tijd voordat ik erachter kwam dat Van der Voort de vaste tekstschrijver was als Max ergens een speech moest houden, en dat zelfs Max' secretaresse daar niet van op de hoogte was.

Ik haatte optredens, maar het was te laat om de afspraak af te zeggen en de volgende middag droeg ik met de dood in het hart vier vellen uitgeversboodschap voor. Van der Voort kon wel speeches schrijven, eerlijk was eerlijk, en de grappen die hij in het stuk verwerkt had leverden een dankbaar gelach op, maar ik reed na afloop toch verzenuwd naar het Andreas Ziekenhuis om Max uit te foeteren. Hij was ontslagen, deelde de receptie mee.

Zover had ik niet willen gaan.

Een half uur later kreeg ik belet in zijn huis aan het Vondelpark. 'Max verwacht je al,' zei zijn zus, een klein alert vrouwtje dat voor hem zorgde terwijl hij voor haar zorgde.

'Ik hoor dat je een aardige lezing hebt gehouden,' verwelkomde hij me in decoratieve kamerjas, 'ik had net Kees de Jong aan de lijn van de ANWB-bladen, die even wilde weten hoe het met me ging. Vanwege dat ik die lezing niet kon houden en een onderknuppel moest sturen.'

'Fluitje van een cent. Kan ik nou weg, of ben je nog steeds zielig? In *Marketing Management* stond laatst een heel artikel over managersblessures. Weet je dat auto-ongelukjes hét signaal zijn dat de manager wegvlucht uit zijn verantwoordelijkheden? Niets is toeval zei Freud al, en wie tegen een tram rijdt moet zich afvragen welke geheime wens daarachter zit.'

'Maandag neem ik alles weer van je over.'

'Zo mag ik het horen. Ik zal in het weekend een lijst maken. Ga je nog een tijdje mee volgens de doktoren?'

'Het was allemaal onzin, ik heb de gezondheid van een man van zeventig. En in mijn familie worden we allemaal minstens tachtig.'

In het weekend belde ik Christine, Peters vrouw. Mijn suggestie om via de creditcard-afrekeningen Peters spoor te volgen was een gouden tip gebleken. Betonpapa, zoals zij haar vader noemde, had zich er helemaal op gestort en zelfs Peters creditcards tijdelijk laten blokkeren. Dus belde Peter verbijsterd de zaak en daarna haar en had beloofd dat hij haar op de hoogte zou houden van zijn verblijfplaats. Hij zat nu in een plaatsje dat Flamingo heette.

Ik kende het wel, een klein vakantieoord in een natuurpark in het zuiden van Florida.

'Ik denk dat ik daarheen vlieg,' zei Christine. 'Het lijkt me de enige manier om hem langer dan twintig seconden te spreken.'

Dat zou Peters zoektocht meteen beëindigen, en niets kwam mij beter uit.

Maar de mannensolidariteit overwon. 'Ik zou het niet doen,' raadde ik haar aan, 'misschien is hij net vertrokken als je er aankomt en dan ben je nog verder van huis. Mij zal hij niet ontlopen, en ik was toch al van plan op vakantie naar Florida te gaan. Ik kan hem een fax sturen dat ik gehoord heb van zijn zoektocht en dat ik een paar adressen voor hem heb. Daar kunnen we samen langsgaan en dan heeft hij zijn sentimental journey vermoedelijk wel gehad en komt hij weer terug. Ik zal mijn best doen hem te bepraten.'

'Tja, misschien is dat wel een beter idee. Goed dan.'

Ik gaf haar mijn thuis- en kantoortelefoonnummer met de verzekering dat ze langs die weg elk moment te weten kon komen waar ik in Florida was.

'Bel me gerust, en als ik iets te melden heb bel ik.'

'Ik hou dat voor een afspraak,' zei ze formeel.

Nadat ik de hoorn had neergelegd zat ik lang te dubben. Waar was ik nou eigenlijk mee bezig?

Met Lilian had ik dagelijks gebeld om twee uur 's middags als het bij haar acht uur 's ochtends was. Haar stem te horen maakte mijn dag goed, en naast de verliefdheid die we nooit eerder samen hadden beleefd was de oude vriendschap blijven bestaan. We konden zonder omslag met elkaar praten, en ik zag haar levendige hoofd voor me en haar drukke gebaren als ze vertelde over de gebeurtenissen van de vorige dag en wat haar verder bezighield.

Maar elke keer was ik bang haar te horen zeggen dat o wonder gisteren Peter langsgesproken was, en vervolgens te merken dat hij weer moeiteloos mijn plaats ingenomen had.

Het was nog niet gebeurd, en dankzij Christine wist ik dat hij nog steeds op een dwaalspoor reisde.

Met enige slinksheid zou ik hem daarop kunnen houden, en zelfs Christine kunnen laten opdraven om zijn zoektocht te blokkeren.

Ik kon het niet. Een oude vriend vóór zijn, dat viel binnen de spelregels van het geweten, maar hem opzettelijk misleiden, nee.

Erger nog, ik kon het ook Lilian niet aandoen.

Ik besloot dat ik het moest riskeren. Die twee weer bij elkaar brengen zou het einde kunnen zijn van onze idylle, en daar zou ik dan eeuwig spijt van hebben. Toch was het te verkiezen boven liefde bij gebrek aan beter. En eeuwig spijt duurde op mijn leeftijd ook niet zo lang meer.

Ik hakte de knoop door, belde haar en bij de eerste pauze in ons gesprek meldde ik zo achteloos mogelijk dat ik een tijd geleden uit Florida een kaart van Peter had gekregen, met het bericht dat hij naar haar op zoek was.

Het bleef stil aan de andere kant van de lijn.

'Ben je er nog, Lilian?'

'Jawel, jawel.'

'Ik heb net van zijn vrouw het adres gekregen waar hij nu vermoedelijk is.'

'Zijn vrouw?'

'Ja, hij is getrouwd.'

'O ja.' Ik kon niet horen of ze teleurgesteld was of niet.

'Maar waarom is hij naar mij op zoek, Hans?'

'Ik weet het niet, ik denk dat hij heimwee heeft naar vroeger. Hij is naar Indonesië geweest en naar Hawaï en nu reist hij door Florida. Ik kreeg een kaartje van hem uit St. Augustine en hij zit nu in de Everglades, in een plaatsje dat Flamingo heet. Ken je dat?'

'Ik heb in St. Augustine gewerkt, en ik ben wel een keer in Flamingo geweest. Dat is geen plaatsje, hoor, meer een vakantieoord. Er is een motel en je kan er geloof ik ook kamperen.'

'Ja, ik ken het. Nou, daar zit hij nu.'

Het bleef weer stil.

'Lilian?'

Ik hoorde haar zuchten.

'Lilian?'

Ik moet nu aan het werk. Bel je me morgen?'

'Ja, natuurlijk, maar...'

Ik hoorde de klik waarmee de hoorn op de haak gedrukt werd. Geen afscheid, geen veel liefs en verlangen. Er was iets mis.

'Misschien houdt ze nog van hem,' zei Tanja 's avonds, terwijl ze me opschepte uit een grote glazen bak.

'Alweer sla als maaltijd? Wel eens gehoord van slabakken? Verminderde arbeidsprestatie als gevolg van een te eenzijdig groenmenu. Kijk het maar na in de Van Dale.'

'Ja hoor eens, er moet een paar kilo bij mij af als ik in aanmerking wil komen voor die slankyoghurt-commercial. En jij mag ook wel een paar kilo kwijt, zag ik toevallig vanochtend.'

'Dat vond ik óók vrij grof. Ik sta net onder de douche, en dan trekt een dakloze die ik uit de goedheid van mijn hart in mijn huis gelaten heb, ineens het gordijn weg.'

'Ik stond al een kwartier te bidden en te smeken, ik moest mijn afspraak halen, maar je jodelde maar door. Ammetie ammeta ammetullepie ammeróoze-knop. Op windkracht tien.'

'Dat lied heb ik van mijn vader geërfd. Heel goed om de stem mee los te maken 's ochtends. Net zoals jajaja Janus, hij roept u, met jenever, voor het leger. Die dingen moeten bewaard blijven, en zoons zorgen daarvoor. Onder de douche. En dan is het heel storend als een huisgenoot het gordijn opentrekt en roept: AFKNIJPEN MIJNE HEREN. Hoe kom je daar trouwens aan?'

'Dat riepen mijn broers altijd tegen elkaar.' Tanja keek er wat schaapachtig bij, wat haar zelden overkwam.

We werkten ons door de groenkost heen.

'Wat Lilian betreft,' zei ze bij de koffie, 'zou ik heel voorzichtig zijn als ik jou was. Jullie generatie zit nog behoorlijk ingewikkeld in elkaar, veel dramatiek en een sterke neiging om ongelukkig te zijn. Gewoon zeggen wat je vindt of wat je wilt is er niet bij.'

Ze had soms een verrassend inzicht en toen ik maandagmiddag Lilian weer belde vermeed ik het onderwerp en wachtte tot zij erop terugkwam.

'Je zei gisteren dat Peter naar mij op zoek is. Ik vind het moeilijk, Hans, ik wil hem eigenlijk liever niet zien. Het is te emotioneel.'

'Ik denk dat hij alleen maar wat herinneringen wil ophalen. Hij zit in een moeilijke periode met zijn werk, en is een paar maanden gaan reizen.

Zal ik hem in Flamingo gaan ophalen en samen met hem naar Sarasota komen? Maken we er een mini-reünie van.'

'Als jij vindt dat dat nodig is?'

'Nou, ik ben natuurlijk als de dood dat jullie jeugdliefde weer opvlamt.'

Ze lachte. 'Die was in '55 al gedoofd, Hans, dat weet je. Kalverliefde toch?'

Weet je niet meer dat Peter en ik al uit elkaar waren toen we naar Holland vertrokken? Peter had zelfs al een nieuw vriendinnetje, Els toch, dat blonde meisje. Maar het is lief dat je je ongerust maakt.'

'Waarom zie je er dan zo tegenop?'

'Ik kan dat zo niet uitleggen door de telefoon. Maar je hebt gelijk, laat hem maar komen, misschien is het wel goed.'

Rijkelijk vaag, maar ik drong verder niet aan.

We tortelden nog wat voor zover dat mogelijk was. 'Dat was niet de stomerij,' zei Max toen ik de hoorn neerlegde, 'alhoewel er wel een hoop stoom af kwam.'

Hij had een talent om ongemerkt een kamer binnen te komen, ongetwijfeld het resultaat van een van de managerscursussen waar hij zo dol op was. Zelfs een cursus turbo-urineren (u bespaart zestien werkuren per jaar!) leek mij niet onwaarschijnlijk, nadat ik een keer naast hem gestaan had in het toilet van een congrescentrum.

'Dat was mijn Sarinah, die ik in de steek moest laten omdat jij een tram geen voorrang gaf, Max. Door dat soort kleine dingen verandert de loop van de geschiedenis, wist je dat?'

'Daarom ben ik er nu weer.'

'Verdomd, je bent er weer.'

We namen de overnamelijst door.

'Geen echte rampen,' zei hij ten slotte, en dat was het grootste compliment dat ik van hem kon verwachten.

Hij zag er wat aangeslagen uit.

'Voel je je wel goed?' vroeg ik met grote tegenzin, 'anders blijf ik nog.'

'Nee, het gaat best. Maar ik kwam net langs de receptie, en daar zat een vakantiekracht. Die wou me niet doorlaten omdat ik niet meer leek op mijn foto.'

Het kostte me een kwartier om hem te overtuigen. Weet je dat ze daar een foto van mij hebben die vijftientig jaar oud is?'

'Het is een goed systeem,' zei ik, 'maar je moet er natuurlijk voor zorgen dat het fotomateriaal bij de tijd is. Dat geldt ook voor de hoogste gezagsdragers. Anders kan iedereen zich wel voor jou uitgeven. Jijzelf bijvoorbeeld. Dat kunnen we niet hebben, natuurlijk.'

'Hm.' Ik vroeg me af hoe lang het zou duren voordat hij erachter kwam dat er die ochtend in vele redactionele archieven gezocht was naar een oude foto van hem, en dat zijn rentree door vele verborgen ogen was gadeslagen.

Het was druk op de luchthaven van Miami, en in de catacomben waar ik belandde op zoek naar mijn huurauto was de temperatuur meer dan tropisch. Auto's, taxi's en bussen reden voorbij in eindeloze stroom en lieten hun uitlaatgassen rustig lopen in de overdekte ruimte.

Het duurde een tijd voordat ik in de gaten kreeg dat er continu busjes voorbijreden die de autohuurders naar de rental area vervoerden, een paar kilometer verderop.

In de zinderende zon stond te midden van honderden andere slapende rijbeesten de T-bird te wachten die ik besteld had.

Even later was ik op weg. De Everglades had ik jaren eerder al eens bezocht, een moerassig natuurgebied dat in de zomer beheerst werd door muskieten maar nu, in mei, nog net leefbaar was. Scenic beauty werd beloofd in de folders en wie hield van uit het water stekende mangrovebossen en hoge grassen, kon hier zijn hart ophalen. Met Amerikaanse grondigheid waren overal de plekken aangegeven waar iets te zien kon zijn, meestal open stukken water waar langpotige vogels stonden te staan tot zij een ons wogen of iets vingen.

De grote attractie werd gevormd door enkele points of interest waar men houten loopbruggen had aangelegd die tot diep in het moeras voerden. Daar huisden de krokodillen, de crocs, die soms even de staart bewogen. De bezoekers stootten elkaar dan aan of fluisterden 'He moved. Did you see?' De opmerkelijke stilte van die opgewonden kijkers verwonderde me, totdat ik me realiseerde dat ze met hun videocamera ook alle geluiden opnamen en erop getraind waren hun commentaar gedempt te houden.

Ditmaal hield ik de natuur voor gegeven en ontvangen en bereikte na enkele uren de zuidpunt van het National Park. Daar lag Flamingo Resort, een oase van rust met uitzicht op zee. Het bevatte een station van de Park Rangers, een laagbouw-motel, een haventje, een kleine supermarkt, een restaurant.

'Do you have a guest named Van Eerden?'

De receptionist kon het bevestigen noch ontkennen, er waren wel honderd cabins en iedereen heette weer anders, en dat verschilde ook nog per dag.

'I'm sorry, sir, I barely remember my own name. Do you want to stay?'

Ik boekte een kamer en ging op zoek. Ik vond Peter uiteindelijk bij het kleine haventje. Hij stond oog in oog met een pelikaan die plaats had genomen op de railing van de aanlegsteiger.

'Zo, ouwe jongen,' hoorde ik hem zeggen, 'nog iets gevangen vandaag?'

Er zouden hier niet veel Nederlanders rondlopen en nog minder die aan zijn signalement voldeden. Hij moest het wel zijn.

Hij hoorde me aankomen en keek betrappt achterom.

'Peter?' vroeg ik.

Hij draaide zich om, een forse man in een lange korte broek en een T-shirt waarop stond DON'T!

Hij keek me onderzoekend aan.

'Hans?'

'Klopt!'

We schudden elkaar de hand en namen elkaar op met grote nieuwsgierigheid.

'Jezus Hans, wat doe jij hier? Ik kreeg je fax dat je eraan kwam, maar ik begreep er niets van.'

'Ik kreeg je kaartje uit St. Augustine en dacht kom, laat ik hem eens opzoeken.'

'Dat moet je me toch eens heel goed uitleggen.'

De periodieke uitwisseling van foto's had ons wel voorbereid op onze uiterlijke veranderingen, maar in levenden lijve waren we toch een verrassing voor elkaar. Zijn kleine geamuseerde lichtblauwe ogen herkende ik nog steeds en langzamerhand ook de rest van zijn gezicht, alhoewel zijn hoofd minstens tweemaal de omvang had van het afgetrainde jongenshoofd dat ik me herinnerde, én vrijwel kaal was.

Hij was net zoals vroeger een half hoofd langer dan ik. Ondanks de vele extra kilo's oogde hij nog steeds atletisch en zijn vierkante hoofd was alert. Hij had ook in korte broek het air van de instant beslisser en nam meteen de touwtjes in handen.

Hij besloot dat we snel moesten gaan eten in het enige restaurant van Flamingo, voordat het volgeboekt zou zijn en liep soepel en in stevige tred een halve pas voor me uit. Met enig aplomb veroverde hij een tafel met uitzicht op het water.

Het was zes uur en de nacht viel als een baksteen, zodat we weinig profijt hadden van zijn assertiviteit. Maar we hadden genoeg te praten over de afgelopen vijfendertig jaar. Na de overtocht naar Nederland had ik hem nog één keer opgezocht in Zeist, waar zijn ouders terechtgekomen waren. Daarna was het contact verwaterd, niemand had telefoon in die tijd en voordat je met briefkaartjes een afspraak gemaakt had was de lol er al af. En we waren gewend ons snel te richten op een nieuwe omgeving.

Al pratend aten we onze enorme Porterhouse steak en verzekerden 'Hi, my name is Shelley, how are you today?' dat alles naar wens was en schonken in snel tempo de karaf rode Californische wijn leeg. Peters tempo was wat hoger dan het mijne, maar ik had last van de reis en de autotocht en de jetlag.

Hij popelde van nieuwsgierigheid en bracht het gesprek al snel op mijn fax.

'Hoe kwam je aan mijn adres?'

'Christine gaf het me, nadat ze je achterhaald had.'

'Ja,' hij lachte even, 'nooit bij stilgestaan dat ik zo snel via een creditcard te vinden zou zijn. Ik was me ook niet echt aan het verstoppen, ik wilde alleen even op mezelf zijn.'

'Je kan het haar niet echt kwalijk nemen, je bent al een half jaar onderweg.'

Hij liet nu even zijn stekels zien, met de routine van de ervaren manager. 'Hoor eens Hans, we zijn oude vrienden en ik vind het fantastisch je weer eens te zien na al die jaren. Maar het ontgaat me wat je er eigenlijk mee te maken hebt dat ik mezelf even uit de routine heb verwijderd.'

'Niets, ik heb er niets mee te maken, Peter. Uiteraard. Vertel eens over St. Augustine, moet ik daar nog heen?'

Ik hield hem lang aan de praat over het oudste stadje van Amerika en de eigenaardigheid van Amerikanen om alles wat ouder is dan honderd jaar tot heilig gebied te verklaren en er Coach Tours omheen te breien.

Ik zag dat hij zat te sterven van ongeduld en gaf hem ten slotte een kans.

'Je faxte dat ik hier nog een paar dagen moest blijven, zodat je me kon spreken.'

'Ja, dat klopt. Je stuurde me een ansichtkaart dat je op zoek bent naar Lilian. En misschien kan ik je helpen. Ben je op zoek, of was het zomaar iets dat je op een ansichtkaart schrijft?'

'Heb ik je dat geschreven? Dat was ik vergeten. Maar het is waar, ik ben al een tijdje naar haar op zoek. Eh, heb je Christine over die ansichtkaart verteld?'

'Ja, maar ik heb alleen gezegd dat je op zoek was naar oude bekenden, meer niet.'

'Mooi, mooi.'

Hij prikte in het bijgeleverde slaatje. Kaal stond hem wel, op het vierkante gebruikte hoofd paste eigenlijk geen haar meer en hij had nog gedistingeerde grijze slapen over.

Hij zuchtte. 'Het is een lang verhaal en ik ben er eigenlijk niet aan toe om het helemaal te vertellen.'

'Je was nooit lang van stof, Peter. Geef maar wat je kwijt wil.'

'Moeilijk, moeilijk. Je weet dat ik bij Betonco weg ben. En nog bedankt voor je kaartje trouwens, heel leuk. Ik had er nooit aan moeten beginnen, die baan bij Betonco. Maar Christine wilde het graag en schoonpapa wilde een opvolger, en ik kende het bedrijf uit zijn verhalen. Nou, dat ging dus na vijf jaar mis. Er moest in Duitsland een nieuwe vestiging komen, op alle niveaus was men het daarover eens. Maar Betonpapa zag er niets in en die labbekakken van commissarissen durfden de president-commissaris niet tegen te spreken. Dan kan je maar één ding doen, wegwezen. Financieel is het goed afgeregeld, maar je blijft toch zitten met een kater.

In die tijd overleed ook mijn moeder. Potige dame, je hebt haar wel eens ontmoet?'

'Jazeker. Zo worden ze niet meer gemaakt.' Gelukkig niet, was mijn persoonlijke mening. Ik zag haar voor me, een zeer forse vrouw, met gedecideerde opinies over alles wat ter sprake kwam. Bij moeders dacht je nooit aan aantrekkelijke vormen, daar waren moeders niet voor. Maar als ik later het woord 'matrone' las of 'gemoed' waar men de borstpartij bedoelde, dacht ik automatisch aan Peters moeder.

'Nou, om het kort te houden: ik moest eruit, even buiten spelen. Toevallig zag ik in de foto's en de papieren van mijn moeder wat adressen en ik ben teruggegaan naar Indonesië, om het weer eens te zien. Ik ben ook in Soerabaja geweest. De oude school gezien, ijs gegeten bij Zangrandi, gezwommen in het Tegalsa-ri-bad. Saté gegeten in zo'n pisangblad-verpakking, weet je nog? En daar liep ik een nichtje van Lilian tegen het lijf. Ze wist dat Lilian geëmigreerd was naar Florida, en in de motelbusiness beland was. Ze had een naam, Orion Motel, en ze had van Lilian drie kerstkaarten gehad uit verschillende plaatsen: St. Augustine, Daytona en hier, uit Flamingo.

Om mezelf bezig te houden en een doel te hebben ben ik de zoektocht begonnen. Ik zou Lilian natuurlijk graag weer eens willen zien, maar de kans leek me klein.'

Toen ik opkeek van mijn bord zag ik hem schattend naar me kijken, alsof hij zich afvroeg of ik zijn verhaal geloofde.

'En? Ben je gevorderd?' vroeg ik.

'Nou, dat viel niet mee. Ik ben in St. Augustine begonnen, daar was inderdaad een Orion Motel en iemand herinnerde zich een Lilian Mackay, van jaren geleden.

Hetzelfde verhaal kreeg ik in Daytona en volgens hen waren er geen andere Orion Motels aan de oostkust. En toen ben ik maar naar hier afgezakt, onderweg toch overal met een half oog gekeken naar een Orion Motel.

Eén gevonden, in Miami Beach, een gribushotelletje. Maar Lilian, ja die kenden ze wel en zouden ze zo langssturen. Mackay? vroeg ik nog voor alle zekerheid. Ja, Mackay. Dus ik zit vol spanning te wachten in die nogal miezerige kamer, met zo'n bed dat gaat trillen als je er een kwartje in gooit.

En even later wordt er geklopt en komt er een vrolijke hooker binnen, behoorlijk zwart en Spaanstalig. Lilian Mackay? Jazeker. Het kostte me nog vijftig dollar voordat ik buiten stond, en ik was net op tijd want er was al iemand bezig de auto open te breken.

Ik vraag me nog steeds af of die hooker echt Lilian Mackay heette, of dat ik geheel belazerd ben.'

Hij schonk zichzelf en mij het laatste glas in.

Als geroepen kwam Shelly weer langs. 'Everything o.k. here? Can I bring you anything else?'

'Zullen we nog koffie? Two coffees please.'

Onwillekeurig keek hij haar na, jonge blonde meid in een korte rok.

'Om het verhaal af te maken, hier in Flamingo kennen ze geen Lilian

Mackay. Ze zal er wel een keer met Kerstmis geweest zijn en een ansichtkaart gestuurd hebben naar haar nicht. Dus hier eindigt mijn tocht, want ik heb geen aanknopingspunten meer. Tenzij jij nog een suggestie hebt?'

'Ik kom langs om je te melden dat ze al een jaar of vijftien in Sarasota woont, aan de westkust van Florida dus.'

'Wat, hoe weet je dat?'

Ik vertelde hem over Peggy Meetmans oproep in *Moesson*, en het resultaat.

'Heet dat motel Orion?'

'Nee, het heet Seaside Motel. Het is een Best Western.'

Ik zag zijn opwinding veranderen in scepsis.

'Sarasota, hoe ver is dat van hier, denk je?'

'Zo'n driehonderd mijl denk ik. Het is wel te doen in één dag.'

'Het is het proberen waard, al reken ik nergens op.'

'Niet zo somber. Als je haar niet in het motel aan treft, kun je altijd nog langs haar huis gaan. Dat is een paar honderd meter verder aan het strand, een huis met een Minangkabauers-dak, het kan niet missen.'

De boodschap drong langzaam door.

'Je hebt haar gezien, sekreet! En dat vertel je nu pas. Je laat me eerst dat hele treurige verhaal oplepelen en dan kom je met dat nieuws.'

'A refill?' Shelley bleef ons nijver verwennen maar het restaurant was nu bijna leeg en ze zou ook wel graag naar huis willen.

'Yes please,' zei Peter voordat ik een ander voorstel kon doen.

Ze schonk in, terwijl we zwegen.

'Anything else?'

'No thank you. We enjoyed our dinner.'

'That's great. Here's your check. Take all the time you need.'

Ik was Peter vóór bij het oppakken van de rekening en legde de tip vast voor haar klaar.

'Jezus, ik ben er helemaal ondersteboven van, ik dacht dat je langskwam om me weer terug te slepen naar Christine. Geen seconde dacht ik dat je me het adres van Lilian kwam bezorgen. Vertel op, hoe gaat het met haar en waarom is ze zo plotseling verdwenen?'

Ik liet hem de foto's zien die ik bij mijn vorig bezoek gemaakt had en hij keek er lang naar.

'God, ze is het nog helemaal. Dat meisje heeft de tijd beter overleefd dan wij, Hans. Is ze getrouwd?'

'Geweest.'

'Kinderen?'

'Eén dochter, geloof ik. Woont in Hawaï.'

'O,' hij klonk wat teleurgesteld, 'hoe oud?'

'Geen idee Peter. Hoe oud is een dochter? Een stuk jonger meestal.'

'Ja, ja natuurlijk. Sorry.'

'Ze is niet inwonend meer, als je daar bang voor was.'

We hadden onze koffie op en gingen naar de kassa waar ik afrekende.

'Thank you. Have a nice evening,' zei de caissière, Shelley was in geen velden of wegen meer te bekennen.

'Wat zijn ze hier toch aardig,' zei ik, 'het gaat allemaal om de poen, maar ze zijn tenminste bereid om aardig te zijn voor geld. Kom daar maar eens om in de Europese horeca. Wat moeten Amerikanen raar opkijken als ze in Europa ergens gaan eten. Ze zullen waarschijnlijk in een permanente staat van woede en verbijstering verkeren. En dan ook nog die afschuwelijk sterke koffie! Niks decaf.'

'Hoe laat gaan we morgen op pad?' vroeg Peter, die een heel ander gedachtespoor volgde.

'Tien uur?'

'Laten we er negen uur van maken. Ik ben altijd zo achterlijk vroeg op.'

'O.k.'

In mijn royale cabin zapte ik nog een tijdlang de televisiekanalen af en vocht tegen sombere voorgevoelens. Ik had iets op gang gebracht dat ik niet meer onder controle had, en de kans zat er dik in dat ik het weer zou afleggen tegen Peter.

Misschien vroeg ik daar ook wel om. Zoveel jaar had ik af en toe aan Lilian gedacht, met lichte weemoed en verlangen, maar het was nooit bij me opgekomen haar te gaan zoeken. Ze was immers toch niet bestemd voor mij. Niemand was bestemd voor mij. Pas door de ansichtkaart van Peter was ik op het idee gekomen dat je hierin actief kon zijn, en pas toen Peggy Meetman me het adres op een presenteerblaadje overhandigde kwam ik in actie. En bij god, het geluk was aan mijn kant geweest. Lilian was verliefd op mij, ik was opnieuw verliefd op haar, en Peter was verleden tijd. Zó moest ik het zien, en niet negatief.

Ruim na middernacht keek ik naar de talkshow van David Letterman, en verbaasde me er weer over hoe zo'n intelligent persoon avond-aan-avond tussen de reclamespotjes door oppervlakkige gesprekjes van drie minuten met celebrities kon voeren zonder kotsmisselijk van zichzelf te worden.

Maar ja, als je er miljonair mee werd. Aan de andere kant, hij moest verschanst wonen vanwege een fanatieke vrouwelijke fan die al een paar keer in zijn huis doorgedrongen was. Ooit zou ze hem uit wraak doden, en dan was hij een dode miljonair. Ook niet iets om naar uit te kijken. Maar het was zijn leven, en wat zat ik me weer druk te maken over andermans sores.

Om in slaap te kunnen komen zette ik mijn wekradio op een nachtelijke zender waar luisteraars konden bellen en advies vragen over hun aandelenpakket.

Ze werden te woord gestaan door een enthousiaste deskundige. 'You have a sound investment package, but in your case I would suggest you unload part of your AT&T shares. Of course...'

De volgende ochtend checkte ik om kwart voor negen uit en de receptioniste gaf me behalve de kwitantie een opgevouwen briefje mee.

'Beste Hans. Ik ben vast op pad gegaan, werd al heel vroeg wakker.

Zie je in Sarasota. Groeten, Peter.'

Godverdegodver, wat een klerestreek. Volgens de receptioniste was hij al om zeven uur vertrokken. Als er een eerlijke god bestond zou hij hem ten minste twee leuke banden bezorgen en om mij een plezier te doen ook nog een liesbreuk bij het verwisselen van de eerste band.

Maar je kon nooit op een eerlijke god rekenen.

Ik belde vanuit de telefoonsel Lilian op.

'Peter is vooruitgereden, de smeerkees. Hij zal in de loop van de middag wel aankomen. Ik heb twee uur achterstand en ik zal proberen die in te halen.'

'Ga alsjeblieft niet racen Hans, je krijgt hier heel makkelijk een boete. Eh, ik denk dat ik er vanmiddag niet ben, ik denk dat ik meega met een aantal gasten Op excursie naar Crystal Springs. Je weet wel, waar ze zeedieren hebben die vroeger voor sirenes aangezien werden.'

'Misthoorns?'

'Nee, sirenes. Mermaids.'

'Ach, de mammaloes.'

'Manatees.'

'Whatever.'

'Nee, niet whatever.' Ze klonk geïrriteerd en ik had er veel voor gegeven om bij haar te zijn en haar te zien, zodat ik beter kon reageren.

'Sorry, neem me niet kwalijk. Ga je speciaal weg omdat Peter komt?'

'Ja, eigenlijk wel. Ik ben niet in de mood. Het is hier heel druk, ik heb mijn eigen leven, en ik kan niet voortdurend klaarstaan voor oude schoolvrienden die op komen draven.'

Zo vijandig had ik haar nog niet meegemaakt.

'Dat geldt niet voor jou, hoor,' voegde ze er op zachtere toon aan toe, 'ik ben blij dat je er weer bent. Maar je gooit wel alles in de war, hoor. Ik denk veel te veel aan jou en aan vroeger en hoe het verder moet. Begrijp je?' Ik begreep het en haalde er al het positieve uit dat er uit te halen viel. Zij Houdt van Mij. Correctie, Wij Hebben Iets Samen.

'Ik begrijp het, Lilian. Ik denk ook veel aan jou, en het haalt alles door elkaar. Maar we hebben alle tijd, toch. Let's take it one step at a time. No pressure, no rush.'

'Okay, dank you well mienher.' Ze lachte en belde af.

Ik reed aan de bovenkant van de maximale snelheid noordwaarts en dacht aan haar.

Het was op zondagavond in maart 1955 dat ik Lilian voor het laatst had gezien in Soerabaja. Ze wilde me niet thuis ontmoeten en we spraken af in het Tegalsari-zwembad.

Ik was er als afgezant van Peter, maar droeg mijn eigen verlangen mee. Ik keek hoe ze haar baantjes trok, soepel crawlend en bij elke tweede slag even ter zijde ademend. Toen ze mij in de gaten kreeg zwom ze naar de kant en hees zich soepel omhoog.

Ze deed niet mee aan de bikini-rage, en droeg een eendelig zwart badpak. Haar natte haar lag glad om haar mooie expressieve hoofd, en ze had het figuur van een Indische Tinkerbelle. Ik kon niet genoeg naar haar kijken.

'Waarom wil je Peter niet meer spreken,' vroeg ik, 'dat zou Peter graag

willen weten.'

'Het kan niet meer,' zei ze.

'O,' zei ik. Meer had ik niet in huis.

Ik bracht haar thuis, we fietsten naast elkaar door de nacht, langs de avondpassar op de Darmoboulevard, talloze stalletjes verlicht door olielampjes.

'Je gaat weg, hè?' vroeg ik bij de ingang van haar huis. Het was een ingeving, een gevoel, maar niet absurd want het leven in Indonesië bestond voor een groot deel uit afscheid nemen. En het proces van terugtrekken, daar hadden we een instinct voor gekregen.

'Ja, ik ga weg.'

We keken elkaar aan, onze fietsen tussen de benen, een mooi jong meisje en een treurige liefdeskoerier. Mijn verdriet moet zichtbaar geweest zijn, want ze boog zich voorover, trok mijn hoofd naar zich toe en kustte me op de mond.

Daarna fietste ze de laatste meters naar haar huis en verdween uit mijn leven.

'Is dat alles?' vroeg Peter later. 'Jij vraagt waarom ze mij niet meer wil spreken en zij zegt "het kan niet meer"? Jezus, jou kun je om een boodschap sturen.' De volgende dag kwam ze niet op school en de klasseleraar deelde mee dat leerlinge Lilian Mackay was vertrokken. Hij dacht naar Nederland, maar hij wist het niet zeker en het kon hem duidelijk ook niet schelen.

Ik vergezelde Peter naar haar ouders. Haar vader ontving ons. Ik herinnerde me hem uit Makassar en vooral uit negatieve terzijdes van mijn ouders. 'Dat arme vrouwtje,' zei mijn moeder over haar moeder, en het had te maken met escapades van vader Mackay. Hij was een slanke Indische heer met een snor en sluik achterovergekamd haar en had een wat theatrale bonhommie die ons bedremmelde. Hij herkende mij niet meer, ik was ook fors gegroeid sinds Makassar.

'Heren, heren, u bent op zoek naar mijn dochter?'

Dat is een hele eer, maar zij is voor de voltooiing van haar opleiding vertrokken naar het moederland. De resultaten hier vielen wat tegen en we moeten aan haar toekomst denken.'

'Het ging toch niet zo slecht met haar cijfers?' zei Peter.

'Dat is juist, jongeman, maar ook niet goed. En het is toch het goede waar we naar moeten streven?'

Hij speelde met ons, zoveel was wel duidelijk.

Peter knikte en liep weer naar zijn fiets. Ik vroeg: 'Kunnen we Lilian schrijven?'

'Natuurlijk, dat zal ze leuk vinden. Als u mij uw brieven geeft, stuur ik ze met alle genoegen door, zodra haar definitieve adres bekend is.'

Ik zwoegde op een brief, en Peter voegde er een vel aan toe, en ik bracht de dichtgelikte enveloppe weg naar huize Mackay.

'Ja, jongeman?'

'Dit is een brief voor Lilian, meneer, van enkele klasgenoten. Zou u die willen doorsturen?'

Hij nam de enveloppe aan. 'Keurig, al een postzegel erop. Ik zal voor verzending zorg dragen. Mag ik de klas mede namens mijn dochter dankzeggen voor dit hartelijk gebaar?'

'Graag meneer,' zei ik nerveus, 'dank u wel.'

Het was een vreemde geschiedenis. Lilian liep -alhoewel geen sterleerlinge- absoluut niet gevaar om te blijven zitten en wie in maart naar Nederland vertrok gaf een schooljaar op of kwam in problemen bij de volgende school.

Maar alles was denkbaar als je ouders het wilden.

Peter leefde er vrij snel overheen, en had nu alle tijd voor Els Kalis, de superblonde maar wat domme schoonheid waar hij al eerder Lilian voor in de

steek gelaten had.

Ik bleef geregeld aan haar denken, met een lichte zeurpijn in mijn maag:
Lilian, waar zit je?

Enkele maanden later verhevigde zich het conflict tussen Nederland en Indonesië en vertrokken de laatste koloniale, blank en bruin en alle gradaties daartussen. Mijn ouders, zusje en ik kwamen met de Johan van Oldebarnevelt aan. Het schip voer door het Noordzeekanaal naar de haven van Amsterdam. Het motregende, langs het kanaal reden mannen op de fiets in lange regenjassen. Een troosteloos land.

Ik kwam kort na zes uur aan in Sarasota, de duisternis begon te vallen. De receptionist die me inboekte herkende me en gaf grif toe dat een mister Van Erden een kamer had. Maar er was daar niemand thuis, net zomin als bij Lilian.

Ik haalde maar weer eens een maaltijd bij de take-out Chinees aan de overkant en keek naar een aflevering van *Cheers* die we in Nederland pas over enkele maanden te zien zouden krijgen. En dan zou ik denken: hé deze heb ik al gezien, en niet meer weten waar. Om acht uur merkte ik enig gerucht buiten. Ben busje parkeerde, lacherige gasten stapten uit, maar geen Lilian.

Bevreemd liep ik de paar honderd meter naar haar huis en zag daar nu tot mijn opluchting licht branden. . I k belde aan en Peter deed open.

'Ha, Hans, zei hij zonder enthousiasme, 'je bent er eindelijk.'

'Ja, ik hield me aan de afspraak.'

Hij stapte naar buiten, legde een hand op mijn schouder en keek me schattend aan. 'Lilian en ik zijn aan het praten geraakt. Zou je het erg vinden om mij vanavond nog met haar alleen te laten.'

Aan mijn hoela. Alhoewel, misschien moest het maar.

'Natuurlijk, kerel, ik verzin wel wat. Even haar groeten.'

Ik liep langs hem heen naar de keuken waar Lilian bezig was koffie te maken.

'Hans!' Ze omarmde me warm en al mijn twijfels en angsten verdwenen.

Ik kon haar nauwelijks loslaten. 'Peter zat te wachten bij de uitgang van Crystal Springs, en ik ben met hem teruggereden,' zei ze bij wijze van uitleg.

'Eh, ik geloof dat Peter het erg prettig zou vinden om met jou verder te praten,' zei ik, 'ik weet niet waar het over gaat. Misschien is het wel goed dat jullie uitpraten wat je te bespreken hebt.'

Haar gezicht werd vastbesloten en ze liep voor me uit naar de huiskamer, waar Peter stond te wachten.

'Jongens, dit wordt me te veel. Ik wil niet zo onder druk gezet worden. Morgenavond komen jullie hier eten en dan vertel ik wat ik kwijt wil. En daar moeten jullie het mee doen.'

Even later stonden we bedremmeld buiten;

'Jou kan ik om een boodschap sturen,' zei Peter, 'ik was bijna zover dat ze me ging vertellen wat er in '55 gebeurd is. En dan kom jij even langs.'

'Maak het een beetje. Zonder mij was je hier helemaal niet geweest.'

'Hm. Je hebt niet helemaal ongelijk.'

Hij klonk als Max, dezelfde neiging om z'n eigen redenering als universele waarheid te poneren, zodat opponenten in de verdediging raakten. 'Je hebt niet helemaal ongelijk' was dan het beste gelijk dat je kon krijgen, minzaam uitgereikt door de opinieleider.

(Vroeger verloor ik onze vriendschappelijke worstelpartijtjes altijd omdat hij groter en zwaarder was en meer natuurlijke kracht had. Kogelstoten was mijn sport en bij gebrek aan een echte kogel had ik ooit het bolronde gewicht van een halter in gebruik genomen. Zwaarder en groter dan een echte kogel. Na maanden in de achtertuin geoefend te hebben op het deksel van de beerput daagde ik Peter uit. Zonder enige techniek wierp hij de metalen bal een meter verder dan mijn persoonlijke record. Een onthutsende ervaring, die mij altijd bijgebleven was.

Maar nu hij toch behoorlijk vervet was zou ik een kans maken met een snelle linkse directe. Als ik die had.)

Even later zaten we in zijn kamer en dronken blikjes Budweiser.

'Mijn moeder overleed een half jaar geleden,' zei Peter. 'Ze had kanker, ze was bijna tachtig en ze heeft nogal wat morfine gehad in die laatste weken. Ik was er een keer en toen vertelde ze me dat ze het jammer vond dat Christine en ik geen kinderen konden krijgen. En dat ik misschien toch een kind had.' Hij keek me veelbetekenend aan en ik keek dom terug. Waar ging dit in godsvredesnaam over?

Hij liep naar zijn koffer en haalde er een envelop uit.

'Kijk, dit vond ik tussen de papieren van mijn moeder, in een envelop waarop stond "Lilian Mackay".' Er zat een klein kartelgerand fotootje in van een baby, en een lijstje met bedragen.

'Zie je wat ik bedoel? Het lijkt erop alsof er een paar jaar lang elke maand een bedrag betaald is. En bovenaan staat "overtocht + afkoop + bevalling". Het bedrag is niet meer te lezen.'

Hij trok een nieuw blikje Budweiser open.

'Wat denk je ervan?'

Het wierp een heel nieuw licht op zijn aanwezigheid.

'Jij denkt dat je haar zwanger gemaakt hebt en dat jouw moeder geregeld heeft dat ze pijlsnel naar Holland vertrok om daar te bevallen. Is dat niet een beetje jaren dertig?'

'De jaren vijftig waren toch een beetje jaren dertig? Veranderingen gingen nog niet zo snel in die tijd. Hoe zouden jouw ouders gereageerd hebben als jij een schoolvriendinnetje zwanger gemaakt had? Op je zestiende?'

Die score was voor hem.

'Maar hoe kan het dan dat jij daar helemaal niets van wist? Lilian zou toch het eerst bij jou gekomen zijn?'

'Ja, dat snap ik ook niet. Sinds ik die enveloppe vond graaf ik voortdurend in mijn geheugen. Heeft ze geprobeerd het te zeggen? We hadden ruzie in die tijd, weet je nog dat ik jou een keer gevraagd heb naar haar toe te gaan om te vragen of we elkaar nog een keer konden spreken?'

'Ja, dat klopt.'

'Heeft ze toen iets gezegd?'

'Peter, het is zesendertig jaar geleden.'

'Zesendertig jaar, je hebt gelijk.'

We zwegen, verdiept in het wonder van de tijd.

Ik grinnikte.

'Het is toch wonderbaarlijk dat we nu kunnen smijten met jaren. Dertig jaar geleden, veertig jaar geleden. Als je leest wanneer sportmensen geboren zijn: 1974. Dan denk ik, god, toen zaten we net tegen de oliecrisis aan. Autoloze zondag. Of was dat 1973?'

'Voel jij je al oud?' vroeg Peter.

'Nee, dat niet. Ik ben wat eerder moe, ik kan geen nacht meer doorhalen. Alcohol gaat minder goed. Maar in het hoofd zit nog steeds een jongen van veertien, ouder heb ik nooit kunnen worden.'

'Dat ken ik. Maar ik ben nog wel een jaar of zeventien geworden. Dat is makkelijker in het contact met vrouwen.'

'Over een jaar of twintig zitten we in een bejaardenoord, in een oud lichaam jong te wezen. Geef me nog maar een pilsje.'

'Waarom ben jij nooit getrouwd?'

'Wie trouwt er nu op zijn veertiende?' Peter had een royale hoeveelheid sixpacks Budweiser ingeslagen en in steeds tragere cirkels draaiden we rond het raadsel van wat er zoveel jaar geleden gebeurd was.

'Wat wil je er nu eigenlijk mee, Peter? Stel dat je een zoon of een dochter hebt, dan is die nu vijfendertig jaar. Daar krijg je toch nooit een band meer mee? Of gaat het je om Lilian?'

Hij keek me schattend aan.

'Ik heb wel gemerkt dat Lilian en jij iets met elkaar hebben. Ze raakte niet over je uitgepraat, man, om mij maar goed duidelijk te maken dat ik me niets in mijn hoofd moest halen. Nee, ik wilde haar wel graag weer zien maar niet voor de romantiek. Ze was een jeugdliefde, een mooie herinnering. Maar wel een voorbije liefde, maak je niet ongerust.'

Hij schakelde de tv in, zapte in snel tempo alle kanalen af en schakelde het apparaat weer uit.

'Nee,' zei hij. 'Het is meer dat ik het wil weten. Een zoon of dochter die een stuk van mij met zich meedraagt, dat is toch niet niks? Christine en ik wilden graag kinderen maar het is ons niet gelukt. Het lag volgens de arts vooral aan mij, te weinig sprintertjes in uw kwakje, meneer. Ik vond het heel erg voor Christine, schuldgevoel, je kan het je wel voorstellen.'

Zelf was ik er allang overheen, dacht ik, tot ik die enveloppe in de kamferkist van mijn moeder vond.

Godverdegodver, zie je wel dat ik het kon! Maar ik kon moeilijk tegen Christine zeggen dat ik op zoek ging naar een nazaat waar zij part noch deel aan had. Ik dacht, dat komt wel aan de orde als ik Lilian gevonden heb en het blijkt waar te zijn.'

'Dus jij denkt dat Lilians dochter van jou is?'

'Nee, die is jonger, die heeft ze uit haar huwelijk. Dat was natuurlijk het eerste dat ik vroeg. Als er een zoon of dochter is heeft ze die waarschijnlijk afgestaan. Adoptie of zo. Ze was een kind.'

Laat in de nacht liep ik onvast de vijftig meter naar mijn eigen kamer.

Lilian, Lilian zou ze al slapen? Maar het was te laat om haar op te bellen. Ik zocht alweer enige tijd in mijn portefeuille naar haar foto toen ik me herinnerde dat Peter die de vorige avond niet teruggeven had.

Vermoedelijk alleen om haar te kunnen herkennen, hield ik mezelf voor.

De volgende dag ging rustig voorbij. Lilian was niet in zicht, Peter en ik lagen een uurtje op het strand en doodden de rest van de tijd met het bezoeken van de Mall.

Toen we terugkwamen was er een verrassing voor Peter.

'Your wife has arrived, I gave her the spare key to your room,' zei de receptionist.

'Jezus, Christine hier? Hoe...!'

Hij keek me scherp aan.

'Heb jij haar dit adres verteld?'

'Ik haalde verontschuldigend mijn schouders op.

'Niet dat ik weet. Maar ze kan het via mijn kantoor achterhaald hebben.'

Hij vertrok aangeslagen naar zijn kamer. De lange korte broek stond hem niet, en de stukjes onderbeen hadden een onaangename roze kleur, toch nog iets te lang in de zon gelegen.

Eind van de middag klopte hij bij me aan. 'Christine wil mee naar Lilian, wat zal ik doen?'

'Heb je haar uitgelegd waar het over gaat?'

'Nee, alleen dat Lilian een oude kennis is.'

'Neem haar maar mee, dan maken we er een gewone reünie maaltijd van. Ik zal wat eerder gaan en het Lilian uitleggen.'

'Nee, het is eigenlijk te gek. Ik ben er nu zo dichtbij ik wil gewoon vanavond met Lilian de zaak uitpraten.'

Ik dacht na.

'O.k., laat mij dan met Christine ergens gaan eten.'

'Je bent een mens!' zei hij en draafde weg.

Christine was woedend toen ik haar ophaalde, maar klom zwijgend in de auto.

'Dat ik dit doe, het is eigenlijk te gek. Ik heb geen flauw idee wat er aan de hand is, en ik laat me op een zijspoor zetten.'

Dat gevoel kreeg ik ook over mijn rol, maar ik gaf geen krimp.

'Laat hem toch een avond herinneringen ophalen met een schoolgenoot, daar is hij al die tijd naar op zoek geweest. Je stormde wel erg onaangekondigd Florida binnen. Geef het nog een avond, hij kan je nu toch niet meer ontlopen.'

Daar kon ze mee leven, en een paar kilometer verder aten we spaarzaam converserend onze maaltijd, terwijl de jetlag haar overviel.

Het was nog geen acht uur toen ik haar thuisbracht. Tijdens de korte rit dommelde ze telkens weg en het kostte haar moeite zich te herinneren waar ze was.

'Florida, o ja. Is dit mijn kamer? Sleutel, ik heb een sleutel.'

In de deuropening boog ze zich naar mij toe en kustte me op een wang.

'Tot ziens. En bedankt voor de avond. Ik moet slapen.' Ze sloot de deur onhandig hard.

Ik had even medelijden met haar, maar ze zou zich wel redden.

Het was vroeg genoeg om naar Lilian te gaan.

'Blij dat je er toch nog bent, Hans.' Ze omhelsde me even en fluisterde: 'Moeilijk, moeilijk.'

Binnengekomen herkende ik pa Mackay meteen. Een mager hoofd met een snor en een volle bos glad achterovergekamd haar. Doordringende blik uit opvallend fletse ogen. Hij was schrikbarend dun van lijf en leden, een ingeteerde oude man.

Maar hij had nog steeds het talent om anderen te ontregelen.

'Hans Westerlo,' herhaalde hij mijn naam peinzend terwijl hij mij een slappe hand gaf en meteen weer terugzakte in zijn stoel. 'Familie van Hans Oosterlo?'

'Verre familie,' viel me in en hij gaf een zacht mekkerend gelach af.

Peter zat kolossaal en broeierig tegenover hem.

'Ik zat op school met Lilian en Peter. In Soerabaja,' legde ik hem uit, 'daar heb ik u wel eens ontmoet. Gaat het goed met u?'

Ik merkte dat ik helder articuleerde, een automatische tegenover broze oude mensen.

'Ach, wat zal ik u zeggen, wat zal ik u zeggen. Ik waai geregeld om als ik me buiten waag. Ik kan u niet vertellen hoe gênant dat is. Sta ik met iemand te praten, komt er een rukwind, lig ik ineens een meter verder op de grond.

Het ergste is dat ik dan ook meteen de draad van mijn verhaal kwijt ben.'

Hier had ik geen reactie op.

'U zult zeggen,' wendde hij zich beschuldigend tot Peter. 'U zult zeggen, draag dan extra zware schoenen. Heb ik geprobeerd. Maar toen brak ik meteen twee enkels, ik woei om en mijn voeten bleven staan. Een vreselijke ervaring.'

Lilian bracht me een grote kop koffie en hij richtte zijn blik weer op mij.

'Dus meestal blijf ik maar thuis, kijk wat televisie. Laatst heb ik iets gelezen.'

'Doe ik ook wel eens,' kletste ik mee, 'het geeft de hersens wat rust.'

'Ach, u meent het.'

'Lezen is denken met andermans hoofd, zei Schopenhauer al.'

'Wat een onzin.' Het werd Peter te veel, maar Mackay rook zijn kans.

'Heeft u ook wel eens wat gelezen?'

'Ja natuurlijk.'

'En waren dat uw eigen gedachten?'

'Nee.'

'Dan spaarde u toch uw eigen hersens?' Peter zweeg. Mackay senior haalde een sigarett pijpje te voorschijn uit zijn colbertzak, stak er een sigaret in uit een luxe ogende sigarettenetui, maakte vuur met een ouderwetse benzineaansteker, inhaleerde en begon aan een hoestbui die eindigde in een ferme rochel.

'Dat klinkt toch al weer heel wat beter dan gisteren,' zei hij.

Peter kreunde, maar ik vermaakte me eigenlijk best.

'Pa, kunnen we even serieus worden?'

Lilian was zenuwachtig. Ze stond naast Peter, met haar hand op zijn schouder.

'U heeft het beloofd en u maakt nu al een paar uur alleen maar grappen. Wilt u nu alstublieft vertellen wat er in '55 gebeurd is in Soerabaja?'

Hij had er geen zin in.

'Het is nu 1991. Zesendertig jaar geleden. Soerabaja. Lang geleden, meisje. Wat doet het er allemaal nog toe.'

'Vader!'

'Een hectische tijd heren, u was er zelf bij als jongeling. Het heeft u geen schade gedaan, meen ik te zien. U, Van Eerden bent in een verantwoordelijke positie terechtgekomen, heb ik u aan tafel horen vertellen. En u, heer Westerlo?'

'Vader!'

'O.k., o.k. We spreken over de jaren vijftig. De Indo had het in die tijd niet makkelijk. Na de soevereiniteitsoverdracht eind 1949 konden de Indische mensen kiezen. Je kon kiezen voor het Indonesische staatsburgerschap of het Nederlandse. Ik zag er niet zoveel in om naar Nederland te gaan en werd dus Warga Negara. Maar in de loop van de jaren kon je merken dat het moeilijk zou gaan worden voor de Indo's in Indonesië. Voor mezelf kon het me niet veel schelen, want ik red me wel. Maar Lilian, dat was andere taal. Dus van het een kwam het ander.'

Hij zweeg, zoog aan zijn sigaret en begon weer ernstig te hoesten.

'Soms krijg ik het gevoel dat mijn ogen even een centimeter of wat naar buiten ploppen als ik zo'n aanval krijg,' zei hij, en hijgde nog wat na.

'Het is nauwelijks te zien,' stelde ik hem gerust.

'Bij stoffig weer wil er na zo'n aanval wel eens irritatie achter de ogen ontstaan. Verdraaid hinderlijk.'

'Vader!'

Hij draaide wat in zijn stoel.

'Kindje, ik kan het niet. Vertel jij het maar.'

(Ik herinnerde me ineens dat vader Mackay in Soerabaja een toffeefabriekje aan huis had, met een zelfgemaakt machientje dat papiertjes rond de toffeees draaide.)

Lilian ging op het puntje van een stoel zitten, keek naar de grond en trok een rimpel tussen haar ogen.

'Mijn vader heeft jouw ouders bedrogen, Peter. Hij heeft jouw moeder verteld dat ik zwanger was en geregeld dat ik naar Nederland kon gaan. Maar er is nooit een kind geweest.'

Er viel een lange stilte en we keken naar Peter.

'Jezus,' zei hij, 'heb je een sigaret voor me, Hans?' Hij nam een voorzichtige trek en doofde de sigaret meteen weer.

'Waarom deed je daaraan mee, Lilian? Ik heb geen seconde hieraan gedacht. Wat een treurige vertoning.'

'Ho, wacht eens even, dit gaat me wat te makkelijk,' riep de oude Mackay. 'Lilian was wel degelijk zwanger. Of ontken je dat jullie af en toe wel erg intiem werden?'

'Ik ontken niks.'

'Precies. Vertel het nu eens goed, Lilian.'

Ze haatte dit.

'Peter en ik hadden ruzie gemaakt, ik weet niet meer waarom. Ja, ik weet het wel, Peter had een oogje op mijn vriendin, weet je nog wel, Els Kalis, dat blonde meisje. Het was uit tussen ons. Helemaal niet dramatisch, die dingen gebeurden.'

Op een gegeven moment merkte ik dat ik over tijd was. Een schrikbeeld. Elke dag maar hopen dat het goed zou komen, maar het kwam niet goed. Mijn moeder merkte natuurlijk dat ik in zak en as zat en na een paar weken heb ik het haar verteld.

Snel naar de huisarts, de kikkerproef en ja, ik was zwanger.'

Ze rilde.

'Toen kwam mijn vader erachter. Het huis was te klein. Hoe komt dat en wie heeft dat gedaan? Hij sloeg me alle kanten op.'

We keken naar de broze oude man. Indische vaders konden heel hardhandig zijn en hij had ook niet de behoefte het te ontkennen.

'Mijn vader is toen naar jullie huis gegaan, Peter, en heeft met je moeder gepraat.'

'Mevrouw Van Eerden,' zei Mackay, 'was een echte Hollandse mevrouw. Ze had niet veel met mij op. Ik zeg: mevrouw dit kan gebeuren, u wilt het niet en ik wil het niet, maar de natuur gaat zijn loop. Wat doen we eraan? U liegt, meneer, antwoordt ze, mijn zoon doet zoiets niet. Verdwijnt u uit mijn ogen.'

Of woorden van gelijke omvang. Mind you, ik kan geen verbatim garantie geven, het is al zo lang terug. Dus ik zeg: mevrouw, mijn kleine meid liegt niet en zij heeft alleen met uw zoon omgang gehad. Dus u neemt dit nu serieus of wij praten verder met advocaten. Een fors gebouwde vrouw was zij, vlezig.'

Hij droomde even weg. Vlezig was mij een wat te aanlokkelijke beschrijving van mevrouw Van Eerden, een grote bazige vrouw die me uitvoerig uithoorde over wat mijn vader deed toen ik voor het eerst bij Peter over de vloer kwam. Het ballotagegesprek.

Peters vader was altijd uit beeld, die was iets onbestemds hoogs in een bedrijf op Sumatra.

'De volgende dag wilde ze met mij praten,' zei Lilian, 'en ik zal het nooit vergeten. Mijn vader zat in de kamer ernaast. Dat ging dus van: zo meisje, je hebt jezelf in de nesten gewerkt en mijn Peter zou dat gedaan hebben? En dat moet ik geloven? Jouw type ken ik. Terwijl ze best wist dat Peter en ik een jaar met elkaar omgegaan waren. Ik ben na een kwartier huilend weggehold.'

Peter schraapte zijn keel.

'Waarom vertelde niemand mij wat? Ik hoor dit allemaal nu voor het eerst. Dat is toch belachelijk?'

'U kent uw moeder het best,' zei Mackay, 'ze nam die dag meteen een besluit, ze zou een goede manager geweest zijn. Toen Lilian weggerend was kwam ze de woonkamer binnen waar ik zat te wachten.'

Met minimale middelen imiteerde hij de matrone.

'Ze zegt: ik wil niet dat mijn zoon in verband wordt gebracht met deze zwangerschap. Hij is te jong, hij heeft zijn toekomst voor zich. Ik wil ook niet dat hij met haar trouwt, nu niet en ook niet over een paar jaar. Dus ik zeg: mevrouw u haalt me de woorden uit de mond, mijn dochter is te goed voor uw zoon. Daar keek ze van op, die Hollandse dame.'

Zijn lach eindigde in een scheurende hoest en even leek het erop alsof hij een fluim zou uitspugen. Maar een geroutineerde slikbeweging redde het decorum.

'Wat is uw voorstel, meneer Mackay, vraagt ze. Dus ik zeg: mijn dochter moet hier weg. Ze kan naar haar tante in Holland, daar bevallen, en het kind laten adopteren. En dan maakt ze de HBS af. Ik kan dat van hieruit niet bekostigen, dat moet u doen. En zij zegt meteen: in orde. Maar uw dochter gaat vandaag nog van school, ze praat niet meer met Peter, en vertrekt met de eerstvolgende boot. En zo is het gegaan.'

'Jezus', zei Peter, 'ongelooflijk. Dat ik daar niets van wist. En Lilian die er niets over vertelde.' Ze keek naar hem met grote ogen. 'Is dat het enige waar je aan denkt? Jij had het druk met je nieuwe vriendin, en je hebt nergens last van gehad.'

Verdorie, ik zat in de problemen. Ik mocht er met niemand over praten, ik zat met mijn treurnis alleen een maand op het schip en toen naar Almelo. Weg van de familie, uit Indonesië weg, al mijn vrienden kwijt. Het was één lange donkere tunnel. Ik heb wat afgehuild in die jaren. Als Peggy Meetman niet toevallig in Almelo beland was, dan was ik gestorven van heimwee en verdriet.'

'Zo ging het toen,' meende Mackay, 'het was een treurige tijd. Een meisje dat zwanger raakte had zichzelf buitenspel gezet. Schijnheiligheid alom. Hollanders.'

Er daalde een stilte.

Als ik aan Indonesië dacht, riep dat alleen maar beelden op van zon en een onbezorgd bestaan. Oorlog en geweld, het hoorde erbij en was veraf tot het je trof. In de *Indische Courant* stonden dagelijks berichten over rampokpartijen, maar meestal bij rijke Chinezen en tja, dan moet je maar geen rijke Chinees zijn.

Mijn vader legde in die tijd wel een schijnwerper aan die in geval van nood de voor- en achtertuin schel zou belichten, maar dat hoorde bij het leven.

Treurige tijd? Dat was Holland, vanaf het moment dat we met de Johan van Oldebarnevelt het Noordzeekanaal opvoeren. Een miezerig regentje, in het IJ de boot met het opschrift 'Geen vuil in de grachten'.

Lange donkere jaren die volgden tot je gewend was aan lange donkere jaren, en Hollander was geworden.

'Maar hoe zit het nu met het kind?' vroeg Peter.

Lilian antwoordde.

'Er was geen kind, zei ik je toch al? Na een week op de boot kreeg ik een bloeding en toen moet ik het verloren hebben. Ik ben nog naar de scheepsarts gegaan, maar die had het veel te druk met de zeezieken om tijd te hebben voor zo'n wicht van zestien. Ik durfde het eigenlijk ook niet te vragen, ik begreep helemaal niet wat er gebeurde. Wat voor voorlichting hadden wij gehad, helemaal niets toch. Ik zat daar maar in mijn eentje op dat schip met al mijn verdriet en angst.' Ze begon ineens te snikken. 'Helemaal naar Holland, en het was niet eens nodig! En geen weg terug!'

Ik keek naar Peter, maar hij staaarde naar de grond. Dus knielde ik naast haar stoel neer en trok haar hoofd naar mijn schouder. Ze trilde en de snikken schokten door mij heen. 'Kom, kom,' zei ik en klopte haar onhandig op de rug, 'het is over en voorbij.' Ik spiedde naar een tissuebox, want waarschijnlijk had ik haar geen schone zakdoek aan te bieden. 'Sorry', ze maakte zich los en repte zich naar de keuken. We hoorden de kraan lopen en ik ging weer zitten waar ik zat.

Sterke emoties ontliep ik zolang het kon.

'Dus dit fotootje hoeft ik niet in te lijsten,' zei Peter ten slotte. 'Jammer, want het was mijn laatste kans op nageslacht.' Hij klonk ingehouden woedend.

'Ach, een kiekje.' Mackay stak een magere bruine hand uit en Peter kwam uit zijn stoel overeind om het hem aan te reiken.

Juist op dat moment kwam Lilian terug, ogen rood en gezwollen, maar zichzelf weer meester.

Ze nam het fotootje uit Peters hand.

'Dit ken ik, dat is een babyfoto van mij. Hoe kom jij eraan?'

'Het zat in de nalatenschap van mijn moeder. In een envelop met een lijstje betalingen. Maandelijks tweehonderdvijftig gulden gedurende twee jaar.'

Een fors bedrag voor de jaren vijftig.

We keken vanzelf naar de oude heer Mackay.

'Vader?'

Hij schraapte zijn keel en ging op de deftige toer.

'Heren, u moet het zien in de tijd. Voor mij was het onmogelijk Lilian naar Nederland te sturen en haar opleiding daar te betalen. Mevrouw uw moeder was een pittige dame en ik verwachtte problemen als ze merkte dat er geen kind kwam. Dus ik heb haar keurig op tijd een fotootje gebracht en voorgesteld dat ik voor haar, als belanghebbende partij afschriften zou opvragen van de geboorteaangifte en de adoptiedocumenten. Zodat we het contract formeel en notarieel konden vastleggen.

Maar uw moeder wilde niets op papier, en dat kon ik ook wel vermoeden.

Meneer Mackay, zei ze, u hebt mijn woord en ik heb uw woord. En daar moeten we het maar mee doen.'

Hij had onze volle aandacht en laste een dramatische pauze in.

'Maar het bedrog, hoor ik u denken, was het bedrog gerechtvaardigd? Ik stel daartegenover dat de situatie in essentie niet veranderde door het ontbreken van een kind. Lilian zat al op het schip en zou in Nederland haar opleiding moeten kunnen afmaken. De oplossing was niet terugdraaibaar door het uiteindelijk ontbreken van een probleem. En uw moeder was akkoord gegaan met de oplossing, ergo ik moest het probleem bevestigen.'

Peter zat licht voorovergebogen naar de oude heer te staren. Na de oratie was hij even stil, maar er begon iets in hem te borrelen. Het werd een hilarische lachbui.

'Mijn moeder, haah haah, ze zou zich in het graf omdraaien als ze dit wist, haah haah.' Hij sloeg zich op de knieën. 'Nee, ze zou het eerste vliegtuig hierheen nemen, haah haah. Kijkt u maar uit in het hiernamaals, haah haah haah.'

'Heh heh,' begon Mackay mee te lachen, 'heh heh heh.'

Van de weeromstuit begonnen Lilian en ik mee te grinniken en voordat we het wisten lagen we met z'n vieren in een machteloze stuip.

Met betraande ogen hielden we na enige tijd op.

'Wat zo komisch is,' zei Peter, zijn stem nog onvast, 'ze wilde er nooit aan dat Christine en ik geen kinderen konden krijgen. Je kan het best, Peter. Als je maar wilt! Hoehhoeh Haahhaahhaah!'

'Heh heh heh.' En we begonnen weer opnieuw.

Een uur later liepen Peter en ik in het donker naar de lichten van het motel.

'Hoe voel je je nou?' vroeg ik.

'Ik weet het niet. Nogal leeg. Geen nazaat, nou dat was ik wel gewend en dat went wel weer. Jammer maar helaas. Maar het zoeken naar Lilian gaf me een doel en dat ben ik nu kwijt.'

'Ga .met Christine nog wat reizen. Je hebt daar wel wat goed te maken.'

'Christine! Ik was haar helemaal vergeten!'

Ontregeld nam hij afscheid van me bij het motel.

De volgende ochtend ging al vroeg de telefoon.

'Met Tanja. Ben je al een beetje bruin? Hoor eens, ik heb een jobje voor een paar weken in het buitenland. Een commercial. En aansluitend nog veel ander werk. Dus ik ben weer in de running. Met Paula, die ken je wel, zij doet die zwaan voor de KLM, met haar heb ik een appartement bij het IJ gehuurd. Vind je het goed dat ik Poeder met me meeneem?'

Ik sliep nog half.

'De zwaan?'

'Ja, je weet wel. Die zwaan die landt op het water. Dat KLM-spotje.'

'Tot vervelens toe. Maar zit daar een vrouw in?'

'Nee, dummie, zij stond in het water met een camera te blauwbekken tot er eindelijk een zwaan kwam landen uit de goede hoek. Weet je dat ze nog geregeld besprongen is door een horde vechtkickers?'

'Vechtkickers?'

'Dat schijnt een nieuw project te zijn van de Groene Beweging. Green Power. Ze leren de beesten om zich te verweren tegen de watersporters. Als honderd kikers op je zeilplank springen wil je wel wegwezen. Vooral als ze gelijktijdig gaan braken. Ken je dat groene slijm dat kikers braken? Het plakt en het stinkt en je krijgt het nooit meer van je plank af. Ajaches!'

'Tanja, het is hier zeven uur in de ochtend, en ik heb nog geen koffie gehad. Ja, het is goed dat je Poe meeneemt. Wil je haar zeggen dat het me spijt, van die keer in de magnetron? En dat het vermoedelijk allemaal wel weer aangroeit?'

'Magnetron? Wat heb je...'

Zachtjes legde ik de hoorn neer.

Dat zou haar leren om mij vroeg in de ochtend met vechtkickers lastig te vallen.

Maar even later kreeg ik er toch spijt van. Voor de tweede maal verdween ze abrupt uit mijn leven en voor de tweede maal was ik gehecht geraakt aan haar onsamenvangende stijl van leven.

Ik belde terug. 'Met huize Westerlo,' zei haar stem en ik legde opnieuw de hoorn op de haak.

Wat moest ik haar zeggen? Dat ik haar zou missen? Dat ik van haar hield?

En ook van Lilian? En van een pilsje op z'n tijd?

Omdat ik toch niet meer slapen kon trok ik een broek en shirt aan en ondernam een strandwandeling.

Het was bewolkt maar lauw weer.

Na honderd meter zag ik het nut niet van verder lopen, want de zee, de zee klotste overal in eindeloze deining en het zand bleef zand.

Ik koos voor een bankje met uitzicht.

Over het harde, natte gedeelte van het strand liep een magere kaarsrechte oude heer voorbij, gekleed in wit flanel, een slappe witte hoed op het hoofd.

Hij draaide een wandelstok in zijn hand rond en maakte alerte zijpasjes als de golven iets te dichtbij slopen.

Het duurde even voordat ik in hem de oude heer Mackay herkende. Het rochelende, uitgeteerde mannetje van de vorige avond bleek in de vroege ochtend aanzienlijk kwieker. Misschien was de dag te lang voor hem, misschien vond hij het opportuun zich wat kwetsbaarder op te stellen als hem dat van pas kwam. De schavuit.

Ik keek hem na terwijl hij in de verte kleiner werd. Daar kwam hij een jogger tegen. Ze praatten even met elkaar terwijl de jogger pas-op-de-plaats bleef joggen en ten slotte haar weg voortzette. Ik vroeg me af hoe je van die afstand toch kon zien dat het een vrouw was. De beenbewegingen vermoedelijk, vrouwen hollen altijd alsof ze de beweging net uitgevonden hebben en er iets moois van willen maken. Mannen willen gewoon ergens heen, die vijf kilometer zo snel mogelijk.

Deze seksistische observatie kon ik maar beter voor me houden.

Het was Lilian die daar aan kwam hollen, ze keek me vluchtig aan bij het passeren en remde verrast af. Haar haar was aangenaam in de war en haar T-shirt licht bezweet. Daaronder droeg zij een stevige trainingsbroek en Nikes. Ze draafde pas-op-de-plaats door voor het bankje waar ik op zat. Het T-shirt plakte aan haar kleine stevige borsten, die enthousiast meeveerden met de beweging. Bescheiden tepels maakten twee puntjes in het shirt.

'Zo vroeg al op, Hans?'

'Ik kreeg een telefoontje uit Holland. Daar is het al middag.'

'Ach. Slecht nieuws? Moet je weer terug?'

'Nee hoor.'

Ze liet een stralende glimlach op me los. 'O, heerlijk. Kom je ontbijten?'

Ik holde achter haar aan en was behoorlijk buiten adem toen we in de keuken aankwamen.

'Ik dacht dat je aan sport deed? Je ziet er zo goed uit.'

'Welnee, alleen maar wat gedoe met trekveren. Mijn conditie is niks.'

Terwijl ik de Amerikaanse cholesterolloze omelet bakte op het elektrisch fornuis douchte zij zich en kwam gekleed in een grote handdoek even langs om te zien of ik het goed deed. 'Maak er maar scrambled eggs van, Hans, dit wordt niks.'

'Oi oi, mag ik even naar je kijken?'

Ze opende met een royaal gebaar haar handdoek en sloot die om ons heen.

Ik begroef mijn hoofd tussen haar borsten en rook de geur van het badschuim.

Haar dampige huid was stroef maar zacht.

Ze gunde me maar een kort moment. 'Ik kom zo.' Ze holde weg en liet mij met de handdoek achter. Een blote vrouw of de geur van omelet in de vroege ochtend, wat te doen? Het ei had direct aandacht nodig en een echte uitnodiging was het ook niet, meer een belofte. Ook zou haar vader ongetwijfeld terugkeren van zijn ochtendwandeling.

Even later zaten we in de prille ochtend op haar terrasje te ontbijten.

'Koffie toebroek,' zei ik, 'for old times' sake. Ik kon het koffiezetapparaat niet vinden.'

Koffie toebroek was de Indische koffie, per mok een schep gemalen koffie, suiker en heet water erbij, roeren en een paar minuten laten trekken. Het koffiegruis zonk naar de bodem, het zoete sterke koffievocht kon gedronken worden. Het drab op de bodem was voor mij de grootste traktatie, een hap tandenknarsende koffiemodder. Ongetwijfeld was het kankerverwekkend, maar de jaren die je verliest door slechte gewoontes gaan er pas aan het eind van je leven af.

En dat zijn toch de minst leuke jaren.

'Ik geloof dat ik je vader op het strand zag. Hij zag er goed uit.'

'O, je hebt hem gezien? Mijn vader is een komediant. Als hij hier is gaat hij elke ochtend naar het strandpaviljoen, dat ligt verderop bij de pier.'

En daar kaart hij de hele ochtend met andere gepensioneerden, poker. Je kan je wel voorstellen dat hij dat goed kan. Hij verliest geregeld kleine bedragen en maakt daar veel gejammer over. De volgende dag wint hij dan, maar nooit meer dan honderd of honderdvijftig dollar. Zo verdient hij gemiddeld vijftienhonderd dollar extra zakgeld per maand en they love him.'

'Tot hoe lang blijft hij weg?'

'O, zeker tot twaalf uur. Hij ontbijt eerst bij zijn vriendin, een weduwe van zestig met heel veel levensdrang zal ik maar zeggen. En daarna een paar uur kaarten.'

Ze zag me steeds op mijn horloge kijken.

'Maar haal je niets in je hoofd, want ik moet gaan werken. Ik ben al laat.'

Mijn sippe hoofd wekte haar lachlust op.

'Vanmiddag kan ik vrij nemen en dan laat ik jou de manatees zien.'

'Oh boy, mammatees.'

'Nee, nee, niet van deze mamma. De manatees, dat zijn hoe noem je dat, geen zehonden maar een soort kleine zeewalvis. Noem eens wat.'

'Zeekoeien.' Ik had erover gelezen.

'Zeekoeien?' Ze trok een rimpel tussen haar wenkbrauwen. 'Het kan. Zeekoeien. Hm.'

Ik slofte achter haar aan naar de balie van het motel, waar ze onmiddellijk het heft in handen nam en niet meer aanspreekbaar was.

Dan maar naar Peter, ik haatte het om geen enkel doel of plan te hebben.

'Om één uur hier?' riep ze me achterna en ik stak mijn hand op. 'Nodig Peter en zijn vrouw ook uit!' hoorde ik nog. 'O.k.' riep ik terug.

Peter en Christine zaten voor hun kamer onder de parasol, geheel gekleed.

De somberheid straalde van hen af.

'Christine gaat vandaag terug,' zei Peter, 'we checken straks uit. Ik breng haar naar het vliegveld. Ze heeft de nachtvlucht.'

Einde bericht en in het zicht van twee stuurs naar mij opkijkende zonnebrillen vond ik weinig aanmoediging om verder te vragen. (Mijn leven liep even snel weer leeg als het vol geraakt was.) Er was ook geen derde stoel om op te gaan zitten en de counselling te starten.

Toch deugde het niet. Ik had nog twee weken vakantie te gaan met het gelukkige vooruitzicht op Lilian. Ik dacht er al over om Max zijn congé te geven en me te melden voor het Amerikaanse hotelwezen.

Maar een goed einde voor Peter en Christine hoorde er ook bij.

'Kan ik van hieruit een taxi bestellen naar Orlando?' vroeg Christine. 'Dat Peter me wegbrengt lijkt me niet nodig. Of ik kan misschien een auto huren en daar afgeven?'

'Jongens, wat is er gebeurd met jullie?' vroeg ik mijns ondanks. 'Blijf nog een dag. Praat met elkaar. Lilian heeft ons uitgenodigd om vanmiddag te gaan kijken naar de mammaloes. Die zeekoeien waar er nog maar een paar honderd van zijn in de wereld. Omdat de speedboten eroverheen rossen, slecht voor hun rug.'

'Nee, sorry,' zei Peter, 'Christine heeft me vannacht een nieuw bod van haar vader overgebracht en ik heb nee gezegd.'

'Daar ging het toch niet om,' stooft ze op. 'Jezus. Ik ga verder inpakken.'

Er kwam een stoel vrij en ik ging zitten.

'Het is niet goed gegaan, begrijp ik?'

'Nee, het ging geheel mis. Eerlijk duurt het kortst, maar ik wilde toch een keer eerlijk zijn. Nou ja, jammer maar in elk geval weten we nou waar we staan. Vermoedelijk kan ik haar beter niet wegbrengen, want dat wordt alleen maar meer ruzie. Is er een taxi te huur?'

Ik kwam op een van mijn slechtere ideeën.

'Weet je wat, ik breng Christine naar het vliegveld en ga jij dan met Lilian naar de mammaloes.'

Terwijl ik het zei had ik er al spijt van, waarom wilde ik toch altijd dingen voor anderen regelen? Lilian was er ook niet gelukkig mee, maar schikte zich met Indische hartelijkheid. 'Kassian. Zo'n mooie vrouw. En ze is hier net.'

'Heb je haar gezien?'

'Toen ze uitcheckte heb ik haar gesproken. Maar ze kende mij natuurlijk niet.'

Om elf uur haalde ik de Hollandse maagd op voor onze rit naar Orlando. Dat was veel te vroeg voor de nachtvlucht, want de rit zou hooguit drie uur duren. Maar Christine wilde weg, en zo snel mogelijk.

Peter laadde de koffers in de achterbak en hield niet op me te bedanken voor de vriendendienst.

Christine en hij stonden even tegenover elkaar te aarzelen hoe ze afscheid zouden nemen, terwijl ik voor de vorm omstandig een routekaart raadpleegde.

'Ik bel nog wel,' hoorde ik hem zeggen.

'Doe dat.'

Een hand geven vonden ze te flauw, dus werd het een vijandige kus op de wang.

Peter wuifde nog even toen we wegreden, maar kreeg alleen van mij een gebaar terug.

'Wil je Lilian toch niet even ontmoeten?' vroeg ik voordat we het parkeerterrein afreden.

'Liever niet, sorry.'

Het leek een saaie rit te worden. Ze zat en zweeg en zat en zweeg. Ik zocht mijn country & western station op. Het eeuwig verdriet van de in elkaar snijdende stemmen paste uitstekend.

Toen ik een afslag nam reageerde ze. 'Is dat een short cut?'

'Nee, meer een long shot. We hebben alle tijd.'

Na een paar kilometer kwamen we in een bos terecht waar al vele jaren geen mensenhand aan te pas was gekomen.

'Wat voor bomen zijn dit?'

'Geen idee. Gemengd bos noem ik het maar.'

De aanduidingen State Park volgend voerde ik ons naar het Rangers Station. Er stonden maar twee andere auto's.

'Hier kunnen we een stukje kanoën, volgens mijn kaart. Eén keer per vijf jaar moet ik even kanoën, anders gaat mijn conditie te ver achteruit.'

'Hoezo?'

'Er zijn bepaalde spieren die alleen met de kano geactiveerd worden. Wist je dat niet?'

'Dan wacht ik hier wel, tot je terugkomt.'

'Christine, je bent niet in de stemming. Maar geloof me, dit doet je goed.'

Een half uur later voeren we zwijgend over een trage smalle rivier die zich een weg door het bos baande. De bomen hingen hun takken over ons heen, sommige stonden in het water om hun bladerplu voor ons op te houden. Aan de kant wachtten reigerachtige vogels doodstil tot we gepasseerd waren.

Overal vanuit het bos keken dieren naar ons. Bolke de Peer en zijn vele vrienden.

.Hadden ze iets om over te praten, vanavond in het Praathuis.

Christine zat voor en ik achter. We hadden weinig oefening nodig om met onze peddels de boot op koers te houden, ze had vaker gevaren.

Door de bladeren filterde nog wat zonlicht op het water.

'Een paar jaar geleden zat ik in een diepe depressie,' zei ik, 'en ik probeerde mezelf af te leiden, dat is toch altijd het beste. Ik reed met de auto in de buurt van Vierhouten. En daar vond ik een beuken-kathedraal. Stel je voor. Op twintig meter hoogte een lichtgroen bladerdak, en daaronder die gladde donkere stammen als pilaren, op ruime afstand van elkaar. De grond veerde van het bladerafval van de afgelopen eeuw.'

Ik heb daar wat rondgelopen en omhooggekeken en een uurtje gezeten. Het was overweldigend.'

'En hielp het?'

'Enorm. Ik merkte dat ik ergens van kon genieten, en ik had niet gedacht dat dat ooit nog zou kunnen.'

We peddelden verder en kwamen op de pleisterplaats. Je kunt het aan Amerikanen rustig overlaten om zoiets perfect te organiseren. Een paar barbecue-installaties, picknicktafels, een kraan, een toilet, en een groot bord met de gebruiksaanwijzing en boetewaarschuwingen.

Het terrein was geheel leeg.

'Als het een beetje meezit heb je honger,' zei ik, 'en dan komt dit tweepersoons lunchpakket van pas.'

Voor het eerst kon er een lachje van af. 'Het is niet waar!'

'Dit land is luilekkerland, als je een paar centen hebt. Die ranger z'n vrouw had lunchpakketten klaar voor de liefhebber.'

We pakten gretig als kleine kinderen het pakket uit. Sandwiches, cole slaw, coke, plastic eetgerei, napkins, tandenstokers.

Een half uur later lagen we op het grasveldje te zonnen. Ik deed mijn ogen dicht en zoemde weg.

'Hans.'

'Hm.'

'Zullen we verder gaan?'

'Natuurlijk.'

Ik kwam overeind, zij zat al, kin op de opgetrokken knieën.

'Ben ik lang weggeweest?'

'Een half uur.'

Damn, en vermoedelijk ook nog liggen ronken op mijn rug, ongevoelig onempathisch varken.

Voor het eerst vandaag keek ik haar echt aan en zij keek terug met haar grijsblauwe ogen.

Andere mensen dan jezelf bleven een raadsel. Je kon vermoeden dat ze dachten en voelden, maar het bleef altijd een vraag wat er precies in hen omging.

'Wat is er, Christine?'

'Niets. Ik zat te denken. Peter en ik hebben gisteren eindelijk die ruzie gehad die we al zo lang uitgesteld hebben. Hij wil niets meer met Betonco te maken hebben, en ik ben de dochter van Betonpa. Het was ook dom van mij om te proberen het te repareren. Mijn vader wil het wel weer goedmaken en hem opnieuw een directiebaan aanbieden, maar Peter ziet er niets in. En hij neemt me kwalijk dat ik me ermee bemoeid heb. Ik deed het voor ons maar het werkte averechts. En nu heb ik het verbruid.'

Een regelvrouw en ik kon me Peters reactie wel voorstellen.

'Het komt wel goed, hij moet zijn eigen weg weer vinden.'

Cliché-time wisten mijn hersens, en ik begon te zwoegen.

'Je hebt hier winkels met kaarten voor alle gelegenheden. Opa die de verjaardag van zijn kleindochter is vergeten: "My memory is not what it used to be, my love for you still is". Vader aan zoon die na auto-ongeluk in het ziekenhuis ligt: "Count your blessings-911".'

'Wat is 911?'

'Dat is het nummer dat je hier belt bij allerlei soorten ongelukken.'

Ze moest er even om glimlachen.

'Zijn er echt van die kaarten?'

'Deze verzon ik, maar ze hebben er een heleboel.'

'Wat zouden ze in mijn situatie zeggen?'

'Don't cry over spilt milk, buy a cat.'

Opnieuw een kleine glimlach.

'Daar kan ik weinig mee. Ik ben allergisch voor katten.'

'Ja, daar heb ik zo gauw geen nieuwe wijsheid op. Dat wordt een heel nieuwe categorie. Bedroefde eenzame vrouw met kattenallergie. Don't go to the dogs?'

Ze zuchtte, ik was ook niet op mijn best als gewiekste kwek.

'Hoor eens,' zei ik, 'je moet het gewoon niet opgeven. Je bent een heel aantrekkelijke vrouw, en jullie zijn al zo lang bij elkaar dat je wel wat ruzie en pech kan hebben.'

Ze knikte, stond op en begon de restanten van de lunch bij elkaar te rapen. Ik hielp haar en we brachten ons afval keurig naar de klaarstaande container.

'Ik zag een eekhoorn,' zei ze, 'zullen we wat brood achterlaten?'

Ik keek toe hoe ze een overgebleven boterham het bos in gooide. Ze nam een aanloop en smiet bovenhands het stuk brood in de dichtstbijzijnde bommenrij. Het belandde in hogere takken en gleeed omlaag tot we het niet meer zagen.

'Vroeger riep er nog wel eens iemand dankjewel als je wat brood het bos in gooide.'

'Tja.'

Ze stond stil en blies. In het gooien van een stuk brood kon je ook weinig agressie kwijt.

'Hoor eens. Ik voel me niet aantrekkelijk. Ik voel me afgedankt. Ik ben in een rotbui. Ik heb niks aan dat therapeutisch gezever. Ik wil naar huis.'

Haar lip trilde en haar ogen stonden op tranen.

Ik vervloekte Peter en mijn eigen onmacht, maar dapper liep ik op haar toe, een dreun voor mijn harses was het ergste wat kon gebeuren.

Ze had mijn lengte, een grote vrouw, een armvol. Ze snikte op mijn schouder, en ik voelde haar verdriet maar ook de warmte van haar borsten en haar zachte levende lijf.

Mijn genitale metgezel krabbelde overeind, werk aan de winkel. Ho, af, rottende sla, de weerman, plafond schilderen, Max!

'Sorry.' Na een eeuwigdurende minuut maakte ze zich los en we liepen naar de kano, die ze in één keer van de kant het water in duwde. Op het laatste moment zag ik haar jasje nog liggen op onze picknickplek en haalde hem op.

We kanoden de terugweg in diep zwijgen. Alhoewel de rivier maar een zwakke stroming had was het wel meer werk terug, en geregeld belandden we in het riet.

'Mag ik je wat vragen?'

'Natuurlijk'

Ze zat voor me en peddelde te hard, zodat ik aan de andere kant stevig moest meepeddelen om ons op spoor te houden.

'Ik heb eens in een film iemand horen zeggen: are you wearing a gun, or are you just pleased to see me? Daar moest ik aan denken toen we op het weitje stonden.'

Het woord 'weitje' hinderde me zonder dat ik kon bedenken waarom.

'Ik zei toch al dat je een heel aantrekkelijke vrouw bent.'

'Mag ik nog wat vragen? Waarom probeerde je dan niet een stap verder te gaan?'

Ik moest nadenken en we voeren recht in de takken van een mangroveboom.

'O, heel veel redenen. Eén: elk moment kon er een bootlading Amerikanen aanleggen. Twee: het is niet erg gentleman-like om te profiteren van een verdrietige vrouw. Drie: ik krijg niet graag een klap en jij bent behoorlijk atletisch. Vier: je bent voor mij nog steeds de vrouw van Peter en Peter is een oude schoolvriend. Je probeert altijd om niet verliefd te worden op de vrouw van je vriend, want dat geeft alleen maar ellende. Vijf: ik ben op het ogenblik verliefd op een andere vrouw. Dat schiet dus allemaal door mijn hoofd heen en weer op zo'n moment, en dan legt mijn genitale metgezel het hoofd al snel in de schoot.'

'Hm. Ik begrijp het.'

De mangrove liet ons gaan en we kanoden in stilte verder.

'Ik ben gewoon te benauwd,' zei ik ten slotte, 'ik wacht liever af tot de vrouw de knoop doorhakt. Vrouwen weten wat ze willen.'

'O?'

'Maar aantrekkelijk ben je dus wel, als je daaraan zou twijfelen.'

'Hm.'

Het viel me op dat ze haar gezicht niet liet zien, daar verweg voorin de boot, en iets in haar houding wekte mijn argwaan.

'Zit je nou te grijnzen over mijn gebazel?'

'Vrouwen grijnzen niet. Ik kijk gewoon voor me uit. Maar dank voor dit inzicht in de mannenziel.'

'Vrouwen. Doe je je best om iets uit te leggen, wordt erom geginnegapt.'

'Ik ginnegap niet, ik zit het allemaal te verwerken. Vijf redenen om iets niet te doen! En een zesde om het niet te durven.'

'Roei nou maar.'

Het klaarde de atmosfeer wel op, en ze was bijna vrolijk toen we de kano ingeleverd hadden en de reis voortzetten.

Tegen zes uur naderden we Orlando en ik herinnerde me dat ook hier een vestiging was van mijn favoriete restaurant. Na enig zoeken vond ik hem terug.

'Ponderosa. Is dat niet van die oude serie?'

'Ja, de boerderij uit *Bonanza*. Met Hoss, en Little Joe en vader Cartwright. Allemaal dood, maar de kudde leeft voort.'

Ze nam met interesse kennis van de Amerikaanse volkskeuken en beleefde voor \$ 8.99 het hele menu, van soep naar salad bar naar steak-met-french-fries naar fruit en ijs toe en dronk met interesse de Jumbo Coke leeg. En een deel van de refill.

'Hoe was Peter vroeger?' vroeg ze bij de steak.

'Zelfverzekerd, dat is eigenlijk het enige woord dat bij me opkomt. Hij was geen ster op school, maar ook niet slecht. Hij was goed in sport, zag er goed uit, hij had al vroeg een vriendin. Hij praatte niet zoveel, maar hij wist wat hij wilde.

Hier in Amerika zou hij hoog scoren op high school en college, als "most likely to succeed".'

'Maar waar praatten jullie over, vroeger?'

Daar moest ik over nadenken.

'Over meiden vooral, denk ik. Over sport. Politiek soms. Bij jongens gaat dat nooit zo diep, je trekt met elkaar op, je probeert wie de sterkste is, en een week later probeer je het opnieuw. Dat is het wel zo'n beetje.'

'Nooit over wat je dwarszit? Angsten, het leven?'

'Het leven wel. Wat je zou gaan worden en wat vooral niet. We oefenden tijdens de lessen ook veel op onze handtekening, die moest er goed uitzien. Ik had een handtekening die leek op een voc-schip met volle zeilen. Ik ben hem nu kwijt, jammer, jammer.'

'En Lilian?'

Ik zat erop te wachten.

'Lilian was het meest populaire meisje van de HBS, alle jongens waren in stilte verliefd op haar. Ze zag er leuk uit, ze was aardig, ze deed veel aan sport. En ze was het meisje van Peter, ze fietsten elke dag naar school en van school naar huis. Niemand had een vast meisje, Peter wel. En hij praatte er nooit over, zo was hij.'

'En jij was ook verliefd op Lilian.'

'Niet gering. Ik zal het nooit vergeten. Voor een schoolfeestje moest onze klas een optreden verzorgen. Ik zat met een aantal anderen in een act waarbij we "In een blauw geruite kiel" zongen, met een tekst die op de school sloeg. We hadden een paar lakens waar de noten in uitgespaard waren, en iedereen

stak zijn hoofd door dat gat en zong dan zijn woord of lettergreep op die noot. Maar goed, bij de laatste repetitie in de gymzaal stak ik mijn hoofd door het laken en zag Lilian een eind verderop zitten op een krukje. Ze zat in een andere act en werd geschminkt door een paar vriendinnen. Ze had een korte broek aan en een bloes, en ze had de slappe lach, haar vriendinnen stonden er hulpeloos bij met hun lipsticks. O, wat hield ik van haar met mijn jongenshart.'

Tegen acht uur 's avonds kwamen we aan op het vliegveld van Orlando en alhoewel ik het vaker gezien had kwam ik opnieuw onder de indruk van de vertrekhal. Een enorme hoge ruimte met glazen liften naar het in de hogere regionen gevestigde Hyatt-hotel. Restaurants, shops, indoor-bomen, zitjes, alles om de reiziger te verwennen, no holds barred.

'Dat is wel even iets anders dan Schiphol, vind je niet? Het summum van creativiteit is daar het verven van een vlieg in de urinoirs, zodat de mannen iets hebben om op te mikken. Wat een treurnis.'

We hadden nog een paar uur te gaan en na enige aandrang praatte ik haar in de koffiebar bij over Lilian en Peter en het niet-bestaande kind, en over Lilian en mij.

Bijna alles was nieuw voor haar, Peter had zich niet uitgesloofd om uitleg te geven. Of ze waren meteen in hun eigen ruzie beland.

'Ik denk dat Peter nu wel klaar is met het verleden,' zei ik ten slotte, 'hij zal nu moeten bedenken wat hij verder wil.'

'O, dat is me wel duidelijk,' zei ze, maar liet het daarbij.

Licht melancholiek namen we bij de incheckbalie afscheid van elkaar.

Het was twee uur in de nacht voordat ik eindelijk terug was in mijn hotelkamer.

De volgende ochtend was ik al vroeg op, ik had mijn wekker gezet. Vandaag zou mijn geluk beginnen en daar wilde ik bij zijn.

Ik belde aan de voordeur aan. Het duurde enige tijd voordat Lilian opendeed, in haar zwarte zijden peignoir. Ze keek geschrokken en hield de deur vast.

'Hans, wat ben je vroeg. Is het goed gegaan met het wegbrengen van Christine?'

'Ja, daar kon eigenlijk niets mis mee gaan. Ze wilde zelf weg. Mag ik binnenkomen?'

'Eh, ja.' Ze opende de deur, ik probeerde haar een kus te geven, maar die gleed af langs haar kaak.

Er was iets mis.

Ze liep achter me aan naar de huiskamer.

'Hans, ik moet je wat vertellen,' hoorde ik haar zeggen.

'Lily' en uit de badkamer kwam Peter, slechts gekleed in een gebloemde boxershirt.

Hij stopte toen hij mij zag en zijn gezicht werd rood.

'Neem me niet kwalijk dat ik zomaar kom binnenvallen. Ik ben meteen weer weg.'

Geheel vanzelf liep ik weer naar de voordeur, zwaaide een slappe hand als afscheid en sloeg de deur stevig achter me dicht. De schuldbewuste hoofden van het tweetal stonden stevig op mijn netvlies.

Zo zie je maar, als je voor een dubbeltje geboren bent. Asbest, waar blijft het definitieve verhaal. Jeuk in mijn oor. Moet nodig weer eens naar de kapper.

Mijn hersens deden hun best me af te leiden, maar het verdriet stormde aan.

Godverdegodver. Wegwezen hier. Niet opnieuw die treurnis.

Terug in mijn kamer belde ik Max, kreeg zijn secretaresse en zowaar, hij was niet in bespreking. Maar wel in een pesterige stemming.

'Hallo Hans, doe je dit voor eigen rekening?'

'Nee het is collect call.'

'Laten we het dan kort houden, zoveel winst maken we niet, dit jaar.'

'O.k. Tot ziens.'

Ik gooide de hoorn op de haak.

Even later ging de telefoon.

'Zo beter?' hoorde ik hem zeggen. 'Je hebt mooi weer daar, heb ik even nagekeken. Maar iets zuidelijker is het beter volgens CNN. Waarom belde je eigenlijk?'

'Ik dacht erover om langzamerhand terug te keren. Eén week vakantie is wel even genoeg.'

'Ander gesprek voor u,' hoorde ik de telefoniste zingen.

'Maar ik wil geen ander gesprek,' zong Max terug, 'zeg maar dat ik terugbel. En vergeet niet naam en nummer te noteren.'

Er viel enig intercontinentaal geruis.

'Ben je er nog?' vroeg hij.

'Ja Max.'

'Mag ik concluderen dat het niks geworden is met Lilian?'

'Hoe weet jij dat?'

'Ik weet het niet, daarom vraag ik het. Kunnen we het gesprek een beetje efficiënt houden?'

'Je hebt er geen bal mee te maken.'

'Tanja en ik maken ons zorgen over je. Je bent een onbeholpen romanticus,

heb je dat wel door?'

'Tanja zou beter moeten weten dan jou te informeren.'

'Maar ik doe er ook wel iets voor terug. Ik heb haar aan werk geholpen en aan een nieuwe flat. Dus we zijn dikke vrienden. En jij hebt je huis weer voor jezelf.'

'Misschien wilde ik mijn huis niet voor mezelf.'

'Nog erger, een berekenende romanticus. Wilde je van twee walletjes eten?'

Ik gaf het op, van Max viel niet te winnen.

'O.k., Max, zeg jij dan maar wat ik doen moet.'

'Je geeft het veel te makkelijk op, als ik zo vrij mag zijn. Als je iets met die vrouw wilt, dan moet je niet met nee genoeg nemen. En wij willen je hier niet terug zien komen met een lang gezicht. Dus doe ons een lol en toon eens wat karakter.'

'Het is goed Max.' Desnoods ging ik een week naar de Bahamas.

'Ja, laat me maar lullen.' Hij haakte tevreden af.

Ik was mijn koffer aan het pakken toen er werd geklopt.

Peter.

'Mag ik binnenkomen?'

'Jawel.'

Hij kwam de kamer binnen en snoof.

'Jezus man, je moet toch eens wat minder roken. Mag het raam open?'

'De deur, het raam, ga je gang.'

Even later zaten we tegenover elkaar aan het kleine eettafeltje en keken elkaar aan.

In zijn grote hoofd stonden de kleine blauwe ogen vermoeid, alsof hij weinig slaap had gehad.

'Hoor eens Hans, je hebt de verkeerde conclusie getrokken. Begrijpelijk, maar verkeerd. Lilian en ik hebben niets met elkaar. We zijn naar die manatees gegaan en toen we terugkwamen was het motel vol. Christine had ons uitgecheckt en mijn koffers waren door de schoonmaak bij de balie gezet. Lilian wilde absoluut niet dat ik een ander motel ging zoeken, want zij had ons zelf uitgeschreven en was vergeten mij weer in te schrijven. Je kent Lilian. Dus bood ze me haar logeerkamer aan, pa Mackay was al vertrokken.'

Ik zweeg en hij ploegde voort.

'Laat ik eerlijk zijn, ik wilde wel wat, dat zit in mijn aard. Ik heb altijd de neiging om dingen van mijn vrienden af te pakken, even laten merken dat ik het beter kan. Maar Lilian was er absoluut niet voor in, ze is echt verkikkerd op je.'

Hij had geen reden om te liegen en verkikkerd was precies het woord dat iemand zou gebruiken voor een verliefdheid die hem niet aanstond.

'Wil je een kop koffie?'

Terwijl ik in een beduidend opgevrolijkte stemming het water opzette en zocht naar mijn laatste zakjes espresso, praatte hij door.

'Weet je dat ze die zeekeien met worteltjes voeren? Daar zijn ze gek op. Dat is toch een heel raar idee, dat er in de zee beesten rondzwemmen die gek zijn op worteltjes? Zonder het te weten!'

Deze praterigheid kende ik niet van hem en gaf toch weer voeding aan argwaan.

Ik zette de mok koffie voor hem neer en hij legde er zijn twee vlezige handen omheen.

'Ik ga maar eens terug naar Europa, Hans. Je zal van Christine wel begrepen hebben dat we uit elkaar gaan. Het is mijn schuld. Ik heb heel veel in Duitsland rondgesjouwd om voor Betonco nieuwe uitbreiding te zoeken. En daar ben ik verliefd geraakt op de tolk die ik bij me had. Ze woont in Hamburg, ze is net iets over de dertig en jezus wat verlang ik naar haar. Eerst denk je: geen paniek, het is tijdelijk en wonderbaarlijk en geniet ervan zolang het kan. Zo'n jonge vrouw met zo'n ouwe zakenlul, dat kan niet

duren. En na een jaar denk je: het is te combineren. Want ik hield ook van Christine, ze is een goede kameraad, ze kent me van haver tot gort, en toch houdt ze van me.'

Hij nam een slok.

'En dan krijg je fase drie: je moet kiezen. Ken je de behoefte om jezelf te klonen? Peter Eén gaat verder met Christine, maar uit een cel van je lichaam ontstaat een Peter Twee, die met Karin verder kan. Zo heet ze. Het is oneerlijk dat dat niet kan, misschien kan het over een jaar of honderd. Maar wij moeten nog kiezen, terwijl we niet kiezen willen.'

Als hij zijn zin kreeg zouden er heel wat meer klonen rondlopen dan de wereld kon bergen, maar het leek me niet een goed moment om dat in discussie te brengen.

'Vorig jaar reisde ik met Betonpa naar Duitsland om de deal af te maken. En na een paar lange vergaderingen dronken we 's avonds nog wat. Ik was ten einde raad en ik legde hem de situatie uit. Hij had al wat gemerkt want Karin tolkte en reisde mee. Nou, dat viel slecht, hij werd razend. Hij blokkeerde de Duitse deal en duwde me Betonco uit. Als ik niet koos voor Christine, dan kon ik Betonco wel schudden. Dat vond ik belachelijk en onverantwoord. De uitbreiding in Duitsland was nodig en ik deed het goed als directeur. Maar ik heb me niet verzet en Christine ook niet verteld dat dit de reden was van mijn vertrek. Dat leek me wel het minste dat ik haar verplicht was.'

Hij dronk zijn koffie leeg.

'In de afgelopen maanden heb ik in m'n eentje rondgedoeld omdat ik geen keus kon maken. Pas toen Christine langskwam wist ik het. Ze kwam een boodschap van haar vader brengen: ik kon weer terug in de hoofddirectie, maar de Duitse connectie was dan van de baan. Wat een lul om je dochter op pad te sturen met zo'n boodschap, waar ze de portee niet van kent. En toen had ik eindelijk de moed om haar te vertellen dat ik al een paar jaar een Duitse vriendin had en met haar verder wilde. Dat heeft ze je misschien wel verteld?'

'Nou nee, jullie zijn allebei nogal terughoudend. Ze was woedend, dat wel.'

Hij glimlachte. 'Ja, dat is Christine.'

Hij stond op, zette de lege mok op het kleine aanrecht, en schudde me de hand.

'Ik stuur je een kaartje en zet mijn nieuwe adres erop, o.k. ? En jij maakt er wat van met Lilian. Ze verdient het en jij misschien ook wel. Maar je moet er wel moeite voor doen.'

Ik keek hem na toen hij de deur uit liep, en het viel me in dat dit wel eens ons laatste contact zou kunnen zijn. Het periodiek sturen van een ansichtkaart hadden we zo lang volgehouden vanuit het idee dat we nog steeds vrienden waren. Ongetwijfeld was dat al die tijd ook waar, en het had ons uiteindelijk weer samen gebracht in Florida, op zoek naar Lilian.

Maar toch, de tijd scheidt. Het verleden dat ons bond was eigenlijk net genoeg om een reünie-avond te vullen met herinneringen. Langer met elkaar optrekken breekt de ban van het verleden, de oude beelden vervagen en worden vervangen door nieuwe. Als voorzorg hadden we elkaar geregeld de veranderingen in ons uiterlijk gestuurd, kijk, dit is mijn huidige vermomming.

Maar het had niet echt geholpen. Peter was voor mij nu een dikkige man in een late midlife crisis, die met zijn Duitse vriendin misschien wel een Schwarzwald- klokkenfabriek ging opzetten, for better or worse.

Mijn sympathie had hij nog steeds, en ik wenste hem het allerbeste voor de toekomst. Maar mijn oude schoolvriend was ergens in dat lijf en zijn huidige sores verdwenen. En waarom zouden twee middelbare mannen elkaar nog ansichtkaarten sturen?

Maar nu ik erover nadacht betrapte ik mezelf al op de vraag: waarom eigenlijk niet? Ik was toch eigenlijk wel nieuwsgierig te weten hoe het hem verder verging. En hij zou allicht willen weten hoe het met Lilian en mij was gelopen. Hopelijk stuurde hij, zoals beloofd, zijn nieuwe adres.

Lilian bleek alweer op pad te zijn met een aantal geëerde gasten. Ik begon te begrijpen waarom het motel zo populair was. Maar het kon ook haar manier zijn om problemen te ontvluchten. En in elk geval betekende het dat ze niet van plan was zich hevig te verontschuldigen.

Het was aan mij om mijn best te doen.

Na twee uur rijden vond ik het excursie-eindpunt, Wet 'n Wild, drie zwembaden met een gigantische glijbaan en een paar afschrikwekkend hoge springplanken.

Het was meer dan vol en pas na lang zoeken zag ik haar zitten op de rand van het middelste zwembad. Ze droeg een eindelijk zwart badpak en hoorde er in de drukte niet bij. Ik keek lang naar haar en grote aarzeling overviel me. Hoorde ik bij haar met mijn eeuwige geschamper over alles en iedereen, mijn humeuren en onberedeneerde verslaving aan werken, roken, werken? Was ik eigenlijk ooit langer dan een paar minuten gelukkig geweest?

En hoorde zij bij mij, met haar onverdroten goede humeur, incasseringsvermogen en Indische drang om het iedereen naar de zin te maken?

Ik dook het water in en kwam vlak bij haar boven. Ze schrok niet, en stak haar hand uit om me op de kant te trekken.

'Zo zaten we in '55 ook, in het Tegalsari-zwembad, weet je nog?'

'Ik weet het nog, Hans.'

Ze keek me aan met dat mooie hoofd en die grote ogen. De tijd had lach- en denkrimpeltjes geëetst waar ze vroeger onbeschreven was. Zou ik ooit weten wat er in haar omgving? Zou ik ooit kunnen leren gelukkig te zijn? Ze stak haar handen naar mij uit, nam mijn hoofd vast en kustte me. Om ons heen ging het lawaai onverdroten door, maar ik hoorde het alleen nog uit de verte.